Мы бідны, уж з діда, прадіда,
То духом хоц будме богаты!
І чести не дайме здоптати,
А віры не зломит нам біда!
(Русенко)

ISSN 1508-5104

DWUMIESIĘCZNIK

СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ

STOWARZYSZENIE ŁEMKÓW

LEMKO ASSOCIATION

Бесіда

ДВОМІСЯЧНИК ✸ РІК XXI, Нр 1 (106) СІЧЕН – ЛЮТИЙ 2009 ✸ КРЕНИЦЯ – ЛІҐНИЦЯ

XX РОКІВ СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ; XX РОКІВ ЧАСОПИСУ „БЕСІДА"

Бесіда

Часопис Головного Заряду Стоваришыня Лемків

выходит од 1989 рока

посвячений збережыню істориі, культуры і языка Лемків

інформуючий о жытю нашой і братніх нам суспільности

плекаючий вірні надіі прадідів і вітців

В *Бесіді* почуєш смак рідного слова, такого, як передати го треба твоім дітям і внукам

Буд спілучастником і спілтворцьом *Бесіды*, бесідуй з *Бесідом*

**Бесідуй, рад, гвар, повідай!
Товды ЛЕМ будеш собом
І шанувати Тя будут Люде**

**Чытай Бесіду
Внуку і Діду!**

Вірю, же молодшы і старшы Лемкы чули ся в Прягшові як в братів-Русинів і домів одходили полны новых досьвідчынь, інформаций і в добрым самопочутю, а тыж з віром, же мы Русины не сме так далеко од себе, навспак завдякы членству нашых держав в Европскій Уніі, про многых з нас уж границі не сут нияком барьєром.

Александер Зозуляк *Привитали сме молодых лемківскых русиністів*, ст. 7

Сьпівают, грают ансамблі. Адде „Роса", ведена експресийном Анном Дубец. Адде чудовий Мірків Боґонів „Ручай". Сама молодіст, сама краса. Та мі чогоси – днешнього дня - хыбит. Того в артистычным виді патріотычного пресланя, якє мало бы сопроводити 100-літя Руской Бурсы. Того одголосу спред далекых років, якій был обіцяний...

Петро Трохановскій, *Тихе 100-літя*, стор. 8-9

Теплу і приємну атмосферу в Бурсі не створило лем нове центральне огріваня, але головні приязні наставлены люде, для котрых не было важне хто якого єст віроісповіданя, лем тото, же вшыткы бесідували тым самым языком.

Галіна Малецка, *Зас діє ся в Рускій Бурсі*, стор. 13

(...) Стрічы з Лемківском Культуром мают уж свою традицию, рівен, пошану і публику, і было бы великым гріхом, кєд бы дашто з того ся погіршыло. І зато орґазізаторе все ся старают, жебы до Ґожова приіхал новий ансамбль на высокым рівни, бо преці марка імпрезы зобовязує.

Андрий Копча, *XVI ґожівскє Свято Лемківской (і не лем) Культуры*, стор. 14-15

Адже окрем святости місця самого в собі, стоят (і лежат) ту іщы кресты, што іх до кінця-края не встиг знищыти зуб часу та інчы, уж нияк не абстракцийны субьєкты. Адже спочывают ту, безіменны уж гнеска бываталі той землі. Ай іменны по части. О, позерай: (...)

Петро Трохановскій, *Ден як з байкы II*, стор. 16-18

(...) [Н]айвекшом вартістю представліня *Принцовы галушкы* є гумор, в основі котрого лежыт народна концепция сміху, описана през Михаіла Бахтіна в розправі *Творчіст Франсуа Рабле а народна культура средньовіковя і ренесансу*. Тот сміх выражат однесіня народа до жытя – высміват і неґує незрозумілы правды (як власні тварджыня Німця про крутячу ся землю), але тіж забиват страх, має одроджуючу силу.

Єва Казьмєрчак, *В стихії сміху*, стор. 22-23

На передній стороні окладинкы: *Зимовы красавиці*, фото: Петро Басалыґа.

На задній стороні окладинкы: *100-літя Руской Бурсы* (фоторепортаж), фото: Андрий Малецкій

Новины, не новины – не лем з Лемковины

♦ 8 листопада святкувано 100-літя Руской Бурсы в Ґорлицях. Част офіційна святкувань одбыла ся – зо взгляду на ремонт будинку Бурсы – в Дворі Карвациянів, а лем гостина – в підремонтуваній уж части бурсяного Дому (шырше чытай на стор. 8).

На 100-літю Бурсы. Фото: Л. Коцур

♦ 9 листопада Кружок Стоваришыня Лемків в Ґожові Великопольскым орґанізував в Театрі Ю. Остервы XVI Стрічу з Лемківском Культуром (шырше чытай на стор. 14-15).

♦ 13 листопада в Братиславі одбыла ся бесіда на тему історыі Русинів. Прелеґентами были выдатны русиньскы історикы Іван Поп і Людовит Гараксим. Было то – на жаль – остатнє выступліня Л. Гараксима. Вмер, на порогу 80. рока жытя, 18 листопада.

♦ 16 листопада Кружок Стоваришыня Лемків в Ліґници скликал своіх членів і сымпатыків на циклічну стрічу. Раз іщы обізрити мож было фільм Андрия Копчы *Акция „Вісла”*.

♦ 16 листопада в Меджелабірцях проведено 3. річник сутяжы русиньскоі популярной музыкы RUSIN POP music SK. Орґанізаторами были Русиньска Оброда С. і Товариство Е. Воргола в Меджелабірцях (два попередні річныкы імпрезы одбыли ся в Свиднику).

♦ 21 листопада в Польскым Документацийным і Музейным Центрі в Мадярщыні (Будапешт) Др Тібор Микловш Попович выголосил доклад п.н. *Участ Русинів в освободительній борбі князя Ференца Ракочія II против австрийскых Габсбурґів.*

♦ 26 листопада Стоваришыня Руска Бурса зреалізувало чудову акцию – выізд до Театру А. Духновича в Пряшові на *Принцовы Галушкы* В. Турока. Скорыстало з него такой 70 люди з Креници, Ґорлиц і Ґорличчыны та Кракова – студенты лемківскоі філолоґіі, якы передтым іщы были гостями Інституту Русиньского Языка і Культуры при Пряшівскым Університеті, Музею Русиньскоі Культуры та Редакциі „Народных Новинок” і „Русина” (шырше – ст. 7)

♦ 29 листопада в будинку Руской Бурсы в Ґорлицях проведено пластычны варштаты, тематычні звязаны – на тот раз – зо 100-літьом Бурсы. Варштаты вела Лідия Коцур.

♦ 30 листопада в Центральным Осередку Ґірскоі Туристыкы в Кракові мала місце презентация книжкы „Huculi, Bojkowie, Łemkowie – tradycja i współczesność”, котра є підсумуваньом конференциі з 14 марця 2008 р.

♦ 3 грудня в Державным Археольоґічным Музею в Варшаві, во спілпрацы з Шаришскым Музейом в Бардийові отворено выставу *Świat karpackich świątyń; sztuka Kościoła greckokatolickiego na Słowacji.*

♦ 4 грудня в голю ліґницкого Театру Ґ. Моджеєвскоі отворено выставу деревяных моделів лемківскых церкви авторства Михала Вархіла, родом з Крампноі. Выстава тырвала до кінця нашых Різдвяных Свят.

♦ 13 грудня в Кракові (ресторан „Польскє Ядло”) наша студентска молодіж орґанізувала наступну стрічу з циклю *Раз в місяци...* На тот раз пріоритетом стрічы было сьпіваня колядок.

♦ 13 грудня в Будапешті засідала Сьвітова Рада Русинів з єй ведучым Павлом Робертом Маґочі. Участ брал і ведучий Стоваришыня Лемків Андрий Копча, член Рады. Підсумувано миняючий рік і накріслено рамовий плян діяня на рік 2009.

♦ 14 грудня Братство Православной Молодежы в Кракові орґанізувало конкурс на пістну страву. Конкурс рішено по Літургіі, а товаришыла му деґустация принесеных страв і дискусия на тему Филипового Посту. Найліпший зголошений до конкурсу перепис нагороджено!

♦ 17 грудня Польскє Радийо на жыво емітувало пілгодинну стрічу з членами лемківскоґо фолькового ансамблю „Клюб Де-Моль”. Презентувано тіж дотеперішні два награня ансамблю.

♦ 19 грудня в... Южным Федеральным Університеті в Ростові над Доном одбыла ся науково-практычна конференция на тему *Геноцид и культурный этноцид русинов Карпатской Руси (конец XIX – начало XXI вв.)*

♦ 20 грудня ґаздове Руской Бурсы в Ґорлицях скликали своіх сымпатыків на спільну Велию. При кєселичці та інчых стравах мило час проводили ґорличане обох нашых віроісповідніх конфесий. (шырше – стор. 12)

Креницкій церковний хор сьпіват в Свиднику. Фото: М.Ґрыч

♦ 21 грудня Православна Парафія в Свиднику на Словациі орґанізувала *Різдвяний концерт духовных пісень.* Запрошено на не тіж хор Православной Парафіі в Креници, якій (посеред шестьох хорів) сьпівал коляды і різдвяны богослужебны пісні.

♦ 28 грудня в римо-католицкій парафіі пп. Св. Ядвіґы в Горлицях одбыл ся доброчынний концерт пн. „Під вспільным небом...”. Підчас концерту мала місце збірка гроши на одбудову православной Церкви Покровы Пресвятой Богородиці в Команьчы.

Siłą wielu serc

Ksiądz Adam, arcybiskup prawosławej diecezji przemysko-nowosądeckiej, przybędzie w niedzielę na godz. 10 na uroczystość wmurowania kamienia węgielnego pod nową cerkiew.

Inicjatorem budowy nowej świątyni w Regietowie Niżnym jest ks. Arkadiusz Barańczuk. To nie pierwsza inwestycja, którą prowadzi. Udowodnił, że dla niego nie ma rzeczy niemożliwych – wraz z parafianami wyremontował małą kaplicę w Regietowie Górnym, cerkiew w Zdyni, cerkiew w Koniecznej, pozyskał środki na renowację ikonostasu w Zdyni, wybudował Prawosławny Ośrodek Miłosierdzia w Gładyszowie. (...)

Budowa cerkwi w Regietowie Niżnym była koniecznością – twierdzą parafianie. Dodają, iż we wsi jest jedynie stara kaplica, którą każdej wiosny zalewa topniejący śnieg i nie nadaje się już do remontu. Potwierdza to ks. Arkadiusz. Wyjaśnia, że istniejąca kaplica powstała w 1930 roku, gdy wierni w Regietowie wrócili do Kościoła prawosławnego. Właśnie wtedy przerobili kapliczkę przydomową na czasownię – czyli miejsce gdzie od czasu do czasu odprawia się liturgię.

Wspomniana kapliczka służy parafianom do dzisiaj. Od akcji "Wisła" do 1957 roku funkcjonowała jako magazyn nawozów. W latach 60. parafianie z Regietowa wykonali kapitalny remont. Otynkowali ją i zrobili z drewna część ołtarzową.

W 2005 roku wybudowano przy kaplicy drogę asfaltową Skwirtne – Regietów. Stało się to początkiem końca kaplicy, ponieważ przy budowie podwyższono poziom drogi. Wskutek tych działań woda opadowa spływała do jej wnętrza. Najtrudniej było wiosną, gdy woda z topniejącego śniegu zalewała podłogę, a nocny mróz zamieniał ją w lodowisko.

Remont nie jest możliwy, bo kapliczka nie ma fundamentów, a kamienie osadzane były na naturalnym nawozie. Parafianie wraz z ks. Arkadiuszem zdecydowali, że wybudują nową cerkiew.

Będzie ona murowana, obłożona szalunkiem drewnianym na wzór łemkowskich cerkwi.

Działkę pod budowę otrzymali od gminy Uście Gorlickie za symboliczną złotówkę, również od gminy pozyskali nieodpłatnie drewno na budowę. Obecnie plany inwestycyjne są wykonane i zatwierdzone. Zrobiono również wykopy pod fundamenty. Zostały one zalane w ostatnich dniach.(...)

Prace, mimo iż są wykonywane systemem gospodarczym, posuwają się bardzo szybko. // Ksiądz Arkadiusz przewiduje ukończenie budowy za dwa lata, oczywiście jak Bóg da – dodaje.

– Cieszę się, że powstaje nowy obiekt sakralny w Regietowie. Będziemy się starali poprawić drogę do Górnego Regietowa. Dużo ludzi odwiedza Regietów, Stadninę Koni Huculskich, przebiegają tamtędy szlaki spacerowe i rowerowe na Słowację – dodał Dymitr Rydzanicz, wójt gminy Uście Gorlickie. (Ewa Bugno, *Gazeta Krakowska / Gorlicka*, 17 października 2008

Realizują życiowe pasje

Minęło siedem lat, gdy Irena i Roman Suliczowie przekształcili stary drewniany dom pochodący z 1912 roku w łemkowską karczmę. Pomysł się udał – karczma jest znana daleko poza granicami naszego województwa, ma na swoim koncie wiele ogólnopolskich nagród. Teraz Suliczowie stanęli przed nowym wyzwaniwm.

Obecnie z tyłu karczmy rozpoczęto budowę nowego obiektu. Będzie dołączony do tego, który istnieje. W planie są piwnice i stara winiarnia na dole, dwie duże sale, na poddaszu pokoje.

– Jesteśmy zwolennikami dbania o zabytki, a takim jest stara karczma. Nowa będzie w stylu naszego regionu, ale szczegółów nie możemy jeszcze zdradzić – mówi Roman Sulicz.

Ujawnia, że obiekt po dobudowaniu będzie nosił nazwę „Gościnna Chata – ostatni zajazd Pułaskiego". W Blechnarce bowiem odbyła się ostatnia bitwa, którą stoczył Kazimierz Pułaski. Podczas walk stacjonował właśnie pod górą Jawor.

– Zainspirował nas profesor Ziejka. W czasie prelekcji, na wernisażu naszego przyjaciela Jerzego Łakomskiego, mówił o Pułaskim. Zwrócił uwagę, że nikt się nim nie interesuje, a przecież to historia tego regionu – dodaje żona Irena.

(...) Roman Sulicz urodził się w Głogowie koło Lubina. Do Wysowej przyjechał z rodzicami, gdy miał 21 lat. Rodzice Romana są Łemkami, zostali wysiedleni w ramach akcji „Wisła". (...)

– Jako dziecko nie miałem świadomości pochodzenia łemkowskiego. Rodzice chcieli mnie chronić, więc nie mówili o przeszłości – opowiada. (...) (Ewa Bugno, *Gazeta Krakowska / Gorlicka*, 3 października 2008

Powyższe dwa artykuły powinny znaleźć się w poprzednim numerze naszego czasopisma. Przeoczyliśmy. Jednak „darować" ich sobie w ogóle nie możemy. Szczególnie komentarza do drugiego artykułu.

W Gościnnej Chacie i ja nie raz byłem, *miód-gorzałkę piłem*. Czy będę jeszcze? Nie wiem. Bo mimo głębokiego szacunku dla historii bliźniego narodu i faktu, że od ostatniego zajazdu Pułaskiego na tym terenie minęło prawie 240 lat – czemuś się, jako Łemko, przed tematem wzdragam. To genetyczny odruch, i nic na to nie poradzę.

Wspominając jednak doprawdy gościnną Gościnną Chatę p. Suliczów, nie mogę odegnać żałości, że mądry profesor Ziejka – zaglądając do minionych wieków – nie opowiedział o piwnicach ze składami win, które mieli w Wysowej Ormianie (mieli także własną cerkiewkę, stała jeszcze w końcu XIX wieku; nb. poprzedniczkę stojącej dzisiaj cerkwi puścili z dymem konfederaci Pułaskiego). Nowy obiekt Suliczów, piwnice ze starą winiarnią tak pięknie nawiązywałyby do przeszłości. I byłby wilk syty i owca cała... I ja, oddany winopochlebca, wstąpowałbym tam rad. A tak?... A może gospodarzom na takich jak ja gościach, pełechatych Łemkach, wcale nie zależy? Tedy już trudno!

Zabytkowa karczma Pod Twardowskim

Skąd w Uściu Gorlickim ktoś wpadł na pomysł uruchomienia karczmy Pod Twardowskim – nie wiadomo. Historia to zamierzchła. Przed laty tętniący życiem lokal, teraz jest zniszczony. Drewniany budynek w centrum, na rozjeździe Ropa - Wysowa, stoi tam jeszcze tylko dlatego, że przed dwoma laty został wpisany na listę obiektów zabytkowych. W tym czasie w rozwijającej się pod względem turystycznym gminie zrodził się pomysł, by Uście znów miało swoją karczmę. Gmina chce przenieść obiekt, wyremonto-

wać go i wynająć firmie, która poprowadzi tam typową regionalną karczmę, nawiązującą do tradycji tej Pod Twardowskim. (...)

– Obserwujemy dużą koncentrację ruchu turystycznego w naszej gminie. Na pewno związane jest to z przejściem granicznym w Koniecznej, bliskim sąsiedztwem zalewu, coraz więcej jest też turystów w Wysowej.Trzeba więc stworzyć potrzebną infrastrukturę. Mamy nadzieję, że wyremontowana karczma stanie się miejscem, gdzie nasi goście będą się chętnie zatrzymywać - mówi Dymitr Rydzanicz,wójt gminy Uście Gorlickie. (ani, *Gazeta Krakowska / Gorlicka*, 18 listopada 2008)

Nie wiem czemu na karczmy taki jestem cięty?! No może tylko na niektóre na nich szyldy. Tej, starej łemkowskiej karczmie szyld przybito za Ludowej. I też jest tak daleki względem miejscowej tradycji, jak księżyc mistrza Twardowskiego od ziemi.

Osobliwy zegar

Nieznany zegar słoneczny na wzgórzu Piwane może być jedną z ciekawostek krajobrazowych w Gorlickiem.

Zegar ma około 30 cm średnicy, widnieje na jednym z głazów pokrywających zachodni stok wzgórza. Na piaskowych kamieniach nieznana ręka wyryła również daty – 1913, 1914, oraz różnej wielkości prawosławne i łacińskie krzyże. Jest ich kilka. Obok nich napisy w cyrylicy.

– Proste nacięcia symbolizują godziny, pośrodku tarczy znajduje się otwór, w który wstawiano patyk. Padający cień wskazywał czas. Niewiadomo natomiast, w jakim celu już poza tarczą wydrążono drugi, podobny otwór. Być może oba cienie układały się w kształt wskazówki. Możemy domniemywać, że zegar wyryli łemkowscy pasterze – mówi Andrzej Piecuch, autor przewodników po Gorlickiem.

Istnienie zegara jest o tyle interesujące, że nigdzie w Beskidzie nie spotkano dotychczas podobnego. Jedyne, o których mówią przewodniki, znajdują się na ścianach domów w Łącku i Barejowie. (...)

– Przez Piwane (551 m n.p.m.) nie prowadzi żaden szlak turystyczny, wzgórze oddzielające Ropicę Górną od Pstrążnego niczym nie wyróżnia się z krajobrazu. Kiedyś stoki wzgórza musiały być połoniną, las jest bowiem stosunkowo młody – mówi dalej Piecuch. - Pewnie dlatego niewielu wiedziało o istnieniu zegara – dodaje. (...) (Halina Gajda, *Gazeta Krakowska / Gorlicka*, 4 listopada 2008)

Małe Ojczyzny pod polskim niebem

Kaszubi, Ormianie, Łemkowie. Od wieków związani są z Polską, ale udało się im zachować własny język, kulturę, wiarę. Nie było to łatwe, bo w naszej wspólnej historii są jasne i ciemne karty. Nadal mało się znamy, ale dziś pod wspólnym niebem Małe Ojczyzny wzbogacają tę Wielką.

Rodzina Oleśniewiczów: Michał - dziadek, lat 82, poeta, muzyk, Paweł – syn, 49 lat, maszynista, Dorota – synowa, 47 lat, księgowa, Arkadiusz i Jarosław - wnukowie, 24 lata, studenci prawa.

Michał: Dola Łemka w Polsce nie była lekka. Nie zapomnę lata 1947 r. – w ramach akcji "Wisła" mieliśmy dwie godziny na opuszczenie domu. Rodzice mieli duże, 20-hektarowe gospodarstwo we wsi Berest w powiecie nowosądeckim. Kupili je za pieniądze zarobione w USA, gdzie się poznali i pobrali. Wiosną 1947 r. odwiedzali nas "upowcy" (członkowie UPA – Ukraińskiej Powstańczej Armii). Zabrali nam dwie świnie. Potem słyszeliśmy, że ludzi wysiedlają za kontakty z UPA i śmierć generała Świerczewskiego. Myśleliśmy, że nas to nie dotyczy, bo z UPA nie mieliśmy nic wspólnego. Tymczasem dostaliśmy rozkaz wyjazdu na Ziemie Odzyskane. W pośpiechu zapakowaliśmy na wóz, co popadło. Pomodliliśmy się przed obrazami, tata przywiązał do wozu konia i krowę, i wyruszyliśmy w ciszy, jak na zagładę. Po dwóch dniach załadowano nas do pociągu towarowego. Ludzi z naszej wsi rozesłano do 7 powiatów.

Kiedy dojechaliśmy do Oświęcimia, żołnierze zabrali tatę. Trafił do obozu w Jaworznie. Po 8 miesiącach go stamtąd wyciągnąłem. Okazało się, że ojca przetrzymywano za to, że miał trzech synów w Ameryce.

We wsi Konradów czekała na nas stodoła i rozwalająca się lepianka. (...) (Małgorzata Szmocka, *Gazeta / Poradnik Domowy*, 1 grudnia 2008)

Chce podporovať Rusínov

Myšlienku podporovať Rusínov, zachovať ich národnostné tradície, obyčaje, folklór, či podporovať talenty, vzdelávanie i všetko, čo súvisí s rusínstvom, prezentuje v týchto dňoch akademický maliar Andrej Smolák. (...)

Nadácia má záujem podporovať talenty vo všetkých oblastiach umenia. „Peniaze nebudú používané na činnosť rusínskych združení, ani na politické skupiny. Budeme podporovať len projekty, súbory a takých študentov, ktorí nemôžu študovať, lebo im to nedovoľuje ich ekonomická situácia. Mojim úmyslom je zachraňovať a oživovať staré domy v dedinách, vrátiť im tradičný ľudový charakter a využívať ich na celoročné krátkodobé bývanie pre kohokoľvek.“ (-frn-, *Podvihorlatské noviny*, 18.11.2008)

Posviacka chrámu v Hostoviciach

V malej obci sninského okresu Hostovice bola posledná posviacka chrámu ešte niekedy v 18. storočí. Súčasná generácia preto mala tú česť zúčastniť sa dňa 26. októbra 2008 na posviacke nového pravoslávneho chrámu Pokrova Presvätej Bohorodičky v tejto obci. Je postavený v centre obce, takže cestu k nemu nie je ťažké nájsť. Slávnosť sa začala okolo 9.00h privítaním jeho Vysokopreosvätenosti Jána, arcibiskupa prešovského a Slovenska. (...)

Nasledovalo posvätenie prestola a svätá archijerejská liturgia (...).

Na kázni sa k prítomným vyše 600 veriacim prihovoril jer. Peter Savčak. Vo svojej kázni zdôraznil, že je nevyhnutné hlásiť sa k tradíciám svojich otcov, ako to robili aj oni a dodržiavali učenie siedmich všeobecných snemov. V mene všetkých pravoslávnych taktiež poďakoval Hostovičanom za postavenie tohto chrámu a pochválil ich odhodlanosť byť v spojení so svojimi predkami a návrat k svätému Pravosláviu, keď miestni gréckokatolíci prijali slovenský bohoslužobný jazyk a gregoriánsky kalendár. (...) (-ppr-, *Sninské noviny*, 25.11.2008)

Komentarze: pt

ANDRZEJ ĆMIECH

Państwo w państwie

Ruska Ludowa Republika Łemków

Jesień 1918 roku na ziemi gorlickiej była bogata w wydarzenia historyczne związane z kształtowaniem nowej rzeczywistości po upadku Austrii. Jak powszechnie wiadomo, w Gorlicach przejęcie władzy przez Polaków z rąk austriackich nastąpiło 2 listopada 1918 roku przez Tymczasową Radę Narodową ziemi gorlickiej podległą Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Krakowie.

Inaczej jednak było w południowych wsiach powiatu gorlickiego zamieszkanych przez Łemków, którzy kierowani przez swoją inteligencję, powołując się na zasadę samostanowienia, zaczęli organizować swoją administrację. I tak podczas wiecu 27 listopada 1918 roku w Gładyszowie około dwóch tysięcy Łemków powołało Ruską Radę, którą na początku grudnia 1918 roku przemianowano w Powiatową Ruską Radę dla powiatu gorlickiego, jasielskiego i krośnieńskiego. Na jej czele stanął ks. Mychaił Jurczakewycz – proboszcz z Czarnego.

Jej wzorem w Śnietnicy utworzono Powiatową Ruską Radę dla powiatu grybowskiego z prawnikiem dr. Jarosławem Kaczmarczykiem na czele, a w Krynicy Ruską Radę dla powiatu nowosądeckiego i nowotarskiego, na której czele stanął dr prawa Aleksander Cichański. Najpóźniej, bo na początku grudnia 1918 roku, powstała Powiatowa Ruska Rada w Sanoku kierowana przez dr. Aleksandra Sawiuka.

W celu dalszego skonsolidowania poczynań łemkowskiej administracji 5 grudnia 1918 roku na wiecu we Florynce, gdzie zebrało się około 500 osób reprezentujących 130 łemkowskich wsi, powołano Naczelną Radę Łemkowszczyzny, której przewodniczącym został ks. Mychajło Jurczakewycz, a sekretarzem dr Dymytryj Sobyn pochodzący z Bartnego. Tego samego dnia Naczelna Rada Łemkowszczyzny ogłosiła się jedyną władzą na Łemkowszczyźnie i wydała rozporządzenie, aby po wsiach łemkowskich zbierano pieniądze na utrzymanie powstałej administracji. Zalecono sołtysom, aby ludność podległych wsi złożyła przysięgę na wierność Naczelnej Radzie Łemkowszczyzny podczas uroczystych nabożeństw w cerkwiach. Ogłoszono także, iż władza łemkowska poczyni wszelkie starania w kierunku ukarania winnych prześladowań Łemków podczas I wojny światowej. W dokumencie końcowym wiecu stwierdzono, że "mając nadzieję, że Kongres Pokojowy rozwiązując spory międzynarodowe, będzie dokładnie realizować pryncypia prezydenta Stanów Zjednoczonych Woodrowa Wilsona i oddaje w ręce Kongresu rozwiązanie swego sporu z Polakami i Węgrami oraz żąda uczestnictwa swoich przedstawicieli w obradach Kongresu". Realizują to postanowienie na zjeździe, który odbył się jeszcze w grudniu 1918 roku w Gorlicach wybrano delegatów na Konferencję Pokojową w Paryżu. Zaszczytu tego dostąpili: ks. Mychajło Jurczakewycz, dr Aleksander Cichański oraz dr Jarosław Kaczmarczyk.

Opisane powyżej fakty dzieją się w okresie przejściowym, kiedy na ziemi gorlickiej nie ma już Austriaków, a władza Polska jest jeszcze słaba. Okres ten dostarczył Łemkom pewnej dozy nadziei na pomyślne załatwienie ich niepodległościowych żądań. Było to spowodowane nie tylko samą działalnością Łemków, ale też życzliwym nastawieniem niektórych lokalnych polskich polityków i przedstawicieli administracji państwowej. Pozytywnie do Łemków odnosił się Władysław Długosz – przewodniczący Powiatowej Rady Narodowej w Gorlicach oraz Kazimierz Ramułt – komisarz Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Grybowie, który przekazał dom dla potrzeb łemkowskiej administracji. Za jego też sprawą łemkowska policja otrzymała od Polskiej Komisji Likwidacyjnej 50 karabinów, 1 karabin maszynowy i amunicję. Tego typu działalność zalążków lokalnej polskiej administracji przyciągała Łemków do opowiedzenia się za przynależnością do Polski. Jednak nie na tyle, aby zrezygnowali ze swoich zamiarów stworzenia państwa. Stanowisko Łemków w tej sprawie przedstawiał Metody Trochanowski w czasie spotkań z przedstawicielami polskiej administracji w Gorlicach, Grybowie i Nowym Sączu. Łemkowscy liderzy uważali też za stosowne nie tylko informować Polaków o swoich poczynaniach, ale nawet zapraszać polskie delegacje na swoje wiece. I tak na wspomnianym wiecu we Florynce 5 grudnia 1918 roku był obecny komisarz Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Grybowie Kazimierz Ramułt. O postanowieniach łemkowskich wieców informował Zygmunta Lasockiego – szefa administracji Polskiej Komisji Likwidacyjnej dr. Jarosław Kaczmarczyk podczas podróży do Krakowa.

Ta, zdawać by się mogło, dobra współpraca zaostrzyła się w momencie zdecydowanego opowiedzenia się Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Krakowie za całkowitą i bezwarunkową integracją Łemkowszczyzny z Polską. Nakazano wtedy stworzenie w miastach i wsiach ziemi gorlickiej silnych oddziałów straży rządowej i wprowadzenia na byłą granicę austriacko-węgierską oddziałów Wojska Polskiego oraz polskiej żandarmerii po wsiach łemkowskich.

W tej sytuacji akcentowane wcześniej dążenie Łemków do zjednoczenia w jednym politycznym organizmie państwowym ustąpiło koncepcji zjednoczenia ziem łemkowskich w granicach Czechosłowacji.

Służyć temu miało spotkanie na Hradczanach ks. Mychajła Jurczakewycza i dr. Aleksandra Cichańskiego z prezydentem Cze-

chosłowacji Tomaszem Masarykiem.

Prezydent Czechosłowacji podczas tego spotkania wyraził sympatię i podziw dla Łemków, ale tylko bardzo ogólnikowo wypowiedział się na temat ewentualnego przyłączenia Łemkowszczyzny do jego kraju. Zadeklarował jedynie: "Zobaczę, co mogę zrobić w waszej sprawie".

Wobec zmiany kursu Naczelna Rada Łemkowszczyzny została rozwiązana 23 stycznia 1919 r., przekazując władzę Karpatoruskiej Radzie w Preszowie.

Ponowne ożywienie polityczne wśród Łemków na ziemi gorlickiej nastąpiło dopiero po pojawieniu się na ziemi gorlickiej łemkowskiego działacza ze Stanów Zjednoczonych Victora Hładyka, który 12 marca 1920 roku zwołał zebranie łemkowskich działaczy do Florynki. Głównym celem tego spotkania było stworzenie łemkowskiej organizacji politycznej, która reprezentowałaby interesy Łemków wobec Polaków. Utworzono Radę Łemkowskiej Rusi, w skład której weszło 26 osób. Z nich to wybrano Komitet Wykonawczy, który był przez wielu nazywany rządem. Członkami jego zostali: dr Jarosław Kaczmarczyk, Mikołaj Gromosiak, ks. Dymitr Chylak, ks. Wasyl Kuryłło, dr Zachary Kopystianski. Krótkie istnienie tego komitetu to pasmo niespełnionych nadziei prowadzących do aresztowania, sądu 10 czerwca 1921 roku w Nowym Sączu i uniewinnienia oskarżonych jako "wypełniających wolę ludu".

Republika Łemkowska podzieliła los wielu podobnych republik powstałych po upadku Austro-Węgier, gdyż w dobie tworzenia dużych państw narodowych małe grupy etniczne nie miały szans na samodzielne istnienie w osobnym organizmie państwowym.

(*Gazeta Krakowaska / Gorlicka*, 14 listopada 2008)

Artykuł jest napisany, powiedzmy, bardzo „ugodowo". Nie będę zajmował stanowiska, zostawię to – ewentualnie – dla Dr. Bogdana Horbala, z którego pracy (to widać) tu korzystano. (pt)

Привитали сме молодых лемківскых русиністів...

...26 листопада 2008 в Пряшові, котры пришли з Педаґоґічной Академіі в Кракові, де студиюют русиньску і росийску філолоґію (русиньску під ведіньом Др Олены Дуць-Файфер). Привитали сме ґрупу 15 студентів в полудне того дня і з їх учытельком і ведучым Стоваришыня Руска Бурса в Ґорлицях – Богданом Ґамбальом.

Іх першы крокы вели до близкой ім інституциі – Інституту Русиньского Языка і Культуры Пряшівского Університету, де в першым ряді взяли участ в отвореній лекциі русиньского языка, яку вьюл Доц. Др Василь Ябур. (...) По годині гості ся стрітили з дальшыма працовниками Інституту: Др Анном Плішковом, Мґр Аленом Блыховом, Др Кветославом Копоровом, Др Марийом Мальцовском і Аліцийом Віетошевовом. При малым погощыню розвинула ся жыва дебата о русиньскым шкільництві і о дальшых проблемах Русинів на Словациі і в Польщи.

З Інституту польскы студенты продолжували дальший проґрам свого єдноденного перебываня в Пряшові. Завитали до Музею Русиньской Культуры, де іх привитала директор музею Др Ольга Ґлосікова, і поінформувала іх о історіі і выникніню музею, о його сучасній діяльности і дальшых плянах. Потім ім представила скромну експозицию, де в сучасности домінує фыстава фотоґрафій п.н. Підкарпатска Русь ческой авторкы Даны Кіндровой.

Дальшым пунктом проґраму студентів з Польщы была редакция *Народных Новинок* і *Русина* при ул. Духновича 1, де має свій центер не лем тота институция, але і ряд інчых орґанізаций на челі з найвекшом з них – Сьвітовым Конґресом Русинів. Шефредактор русиньскых періодичных і неперіодичных выдань і секретар Сьвітовой Рады Русинів, Мґр Александер Зозуляк коротко розповіл студентам о діяльности выжше спомненых обыдвох орґанізаций а потім в добрій атмосфері до дебаты ся влучыли вшыткы: студенты, О. Дуць-Файфер, Богдан Ґмабаль і редакторка а сучасно асистентка ІРЯК ПУ і писателька Мария Мальцовска. Гості ся чули в редакциі приємно і были рады, же дістали русиньскы періодикы *Народны Новинкы*, *Русина*, дакотры книжкы, та головні ілюструвану публикацию *Народ нивыдкы* професора Павла Роберта Маґочія.

Послідним пристанком был Театр Александра Духновича, де о 19.00 годині была про Лемків з Польщы специяльна акция, а то выступліня драматычного колектыву з драмом Василя Турока *Угорскій симпліцісімус або Принцовы галушкы* в режиссериі Блага Угляра. На тото выступліня, окрем студентів-русиністів з Кракова, пришли на двох автобусах і Лемкы середнього і старшого поколіня з Ґорлиц і Креницї.

— Любило ся мі, же міряли мы таку дорогу в вечерніх годинах там і назад, лем жебы попозерати выступліня в русиньскым языку.

Ту веце не треба коментарів.

Вірю, же молодшы і старшы Лемкы чули ся в Пряшові як в братів-Русинів і домів одходили полны новых досьвідчынь, інформаций і в добрым самопочутю, а тыж з віром, же мы Русины не сме так далеко од себе, навспак завдякы членству нашых держав в Европскій Уніі, про многых з нас уж границі не сут нияком барьєром. З єдным вынятком – Русинів на Підкарпатскій Руси. Мы віриме, же і тота границя онедолга буде минулостьом.

А.З. *Народны Новинкы*, 27 листопада 2008.

Лемківска редакция – П.Т.

Не лем на мою мысель мала то быти подія, а з тым і – імпреза рока. Рока 2008., в якым выполнило ся років сто од основаня Общества Руска Бурса в Ґорлицях. Переконувати ту о важности в бытю нашого народа той орґанізациі і попри ній інституциі – то гейбы жартувати сой з Чытателя „Бесіды".

Святкуваня 100-літя Руской Бурсы ся одбыло. І написати о ним конче треба. Та складат ся так, же зробити тото (конец-кінцьом) мушу я. Недобра то конечніст. Бо хоц од двадцетьох років описуваня нашых найважнійшых подій то моя начальна робота – остатньо присіл ся ґу моій души якысий чудний лянкор. В ничым не годен єм достеречы ясных сторін нашого бытя. Ци-ж бы іх заправды не было? – зьвідую ся сам себе. І одповіди будуючой не мам... А писати – треба. Прото, прошу Вас, сами доложте сой до каждого мойого речыня дакус тепла, а я уж буду писал так, як чую. Адже інакше робити ся того не даст.

Сідил єм і слухал. Сідиско мал єм выгідне, мягкє, близко переду. Єдным словом – комфортова ситуация, барз добры обставины до слуханя, до обсерваці – позераня критычным оком. Та воєтило мя одраз єдно. – Чом не сідит попри мі тот і сес, што мал бы ту быти. Чом неє никого зо Західніх Земель? Адже Захід дост міцно причынил ся до одновліня діяльности новобытной Бурсы. Чом неє никого од Лемків з Украіны. Адже они так радо до Бурсы приходят. Чом ніт никого од Русинів зза Бескіда, з Пряшова. Мают гын они Рускій Дім, гейбы братній нашій Бурсі, мают, подібны нам, клопоты з ним. Мали ту быти – знам – жебы понести до сьвіта відоміст о 100-літю нашой славной Руской Бурсы. Але ніт іх! Як ніт вельох, што заправды мали бы ту быти. Чом?

Одповіди на такы зьвіданя будут барз просты, найпростійшы з можливых, але знати іх будеме аж по святкуваню. А мы, наразі, святкуєме.

Є суботнє пополудне 8. листопада 2008 рока. Сме в гардым, репрезантацийным поміщыню Двору Карвациянів. В Бурсі, хоц меньше выставні, было бы на вельо мильше, духовнійше, але будинок Бурсы інтенсивні ремонтуют. Треба покірно знести тоту розлуку. Зрештом – хоц так нарікам на абсенцию – преці пришли люде. В передніх рядах сідят достойны гості, духовенство: о. Прот. Др. Роман Дубец – декан сандецкій, о. Прот. Юлиян Феленчак – декан саноцкій (він, хоц далечко му, старат ся быти на вшыткых важных бурсяных предпринятях), о. Прот. Петро Пупчык – парох Креници, о. Григорий Назар – парох Грекокатолицкой Парафіі в Ґорлицях. Сут представителі державных власти, правда, нижшых щабли – але сут! Сут заслужены нашы діяче – Федор Ґоч з родином, Ярослав Трохановскій зо женом.

Зрештом – при даякій там абсенциі – і так найважнійший є ту зміст, проґрам, репертуар свята. А якій він, тот зміст? Кукам до запрошыня, што сам єм го сой выдрукувал (то все якыса ощадніст на пересылках) і чытам медже інчым:

— Принагідна доповід п.н. *З історіі Руской Бурсы в Ґорлицях*.
— Проєкция документальных фільмів: *Руска Бурса* та *Лемківска Фльоринчаньска Республика*.
— Выступы ансамблів „Ручай", „Роса" і „Терочка".

Же што-хто то „Терочка" – зьвідувал єм ся през трубку телефона іщы на даякы два тыжні пред імпрезом. Но та же то студенты і –тки нашы, з колишньой „Теркы" акуратні, і же они ся скликнули, но і же рыхтуют репертуар приличний 100-літю Руской Бурсы. І втішыл єм ся барз, бо де-ж бым ся не втішыл, я, старий романтык. Адже на такій час дітхнути треба так як треба струн серця.

І ждал єм, кой надышол час. Приявных привитал чемні, гречні все погідний Ведучий Стоваришыня Руска Бурса Богдан Ґамбаль. Пак доповід, барз богату серцьом і змістом, фактами, о історіі і днешньости Руской Бурсы выголосила – хто бы інчий – Др Олена Дуць-Файфер.

І нич наступила артистычна част, важным было іщы поздоровліня зо святом од Маршалковского Уряду в Кракові, передане

п. Мирославом Копыстяньском. Од місцевых, ґорлицкых власти, в імени Ґорлицкого Старосты, здравил, ай дарунок – гарду акварелю з церквью – передал п. Войцеховскій.

Барз важным актом свята было нагороджыня окремых осіб почесныма грамотами за діяльніст на хосен новобытной Рускей Бурсы. Выріжніня такого удостоіли ся: п. Др Анджей Вельц, якій, будучы при власти, передал нам в ужыткуваня будинок Рускей Бурсы, п. Мґр Інж. Іван Квока – долголітній, тихій але одданий бурсяний діяч і п. Мґр Павел Стафиняк – перший Ведучий реактыуваного Стоваришыня Руска Бурса в Ґорлицях. Правда, п. Павла Стафиняка, „солідарні" з цілым Заходом на святі не было, але нагорода є – нагорода.

Мі, особисто, виділо ся чомси, же почесных грамот за тоты нелегкы рокы (понад сімнадцет уж) труду для Бурсы мало бы быти веце, але – як єм чул в трубці телефона – нагорода не може ся девалюувати. Же долголітній ай днешній провід Бурсы тіж достойний бы єй был. Але як – давати грамоты самым собі? Тіж правда! Товды, стуль ґамбы, Петре! Позерай, слухай!

Сыпівают, грают ансамблі. Адде „Роса", ведена експресийном Анном Дубец. Адде чудовий Мірків Богонів „Ручай". Сама молодіст, сама краса. Та мі чогоси – днешнього дня - хыбит. Того в артистычным виді патріотычного пресланя, якє мало бы сопроводити 100-літя Рускей Бурсы. Того одголосу спред далекых років, якій был обіцяний, якій мал быти переданий устами „Терочкы". Але „Терочкы" нєє...

— Чом нєє? — зьвідую.

— Є молодіст, начальна ідентифікацийна ознака історичной і днешньой Рускей Бурсы.

— Но, є!

Но і – неоджалувану мою – прогалину выполняют тіж фільмы Кшиштофа Кшижановского. Ани не тямиме на штоден – кілко тот чловек зробил доброго, кілко задокументувал нашых радости і пристрасти, в аспекті дни недалекых і барз далекых.

— Трафлена была тота мысель з фільмами, ні? — гварит, зьвідує Богдан Ґамбаль.

— Гей, трафлена!

Стуль ґамбы, Петре... Хоц неодолгa треба ти йі буде шыроко отвертати. Заправды, кличут, вшыткых кличут – на гостину.

❋

Гостина была ревеляцийна! Не іде ту лем о самы столы, погынаючы ся од страв, што ґыдзьґали піднібя – прирыхтуваны през родины Малецкых і Квоків, не іде ту лем о „шпунтовых" – Андрия, Ваня, Павля, котрым не тремтіла рука. При тых „переконуючых" аргументах гостины – чудова была атмосфера. Од самого початку, кед лем ся вступляло до двох красні выремонтуваных поміщынь Бурсы. В єдным стіны были прикрашены... пляншами з не так давно реалізуваной через Руску Бурсу інсценізациі *Сонце сходит і заходит*. В другым, попри давній, цінній, гарді оправленій фотоґрафіі бурсацкой родины, были велькы, кольоровы знимкы документуючы днешній пульс Бурсы. Тото одраз на добру струну строіло душу. Хто вымышліл таку сценоґрафію – признайте ся!

Были сьпівы, груповы, сольовы, „ходил" міцно репертуар давной „Лемковины", тішыл ся старий Ярослав (як давно єм го такым не виділ!). Зобрало ся вельо „старой ґвардиі" і єй сымпатыків, а товариством обертал як пред двадцетьома роками басами в „Лемковині" Васьо Адамяк, од рока тіж член Стоваришыня Руска Бурса. Аж і танці были – при акордеоні і гушлях старшого і молодшого Андриів.

Аж і Доктор Олені прояснило ся лице (аж ту єм ся довідал, же рано дуркла ся автом).

...Давно тому, а може і давнійше як давно, мал єм абсолютний обовязок быти на барз близкым мі весілю. По весілю, як то в нас веде ся од поколінь, были і поправины. На них славний дружба Ярослав Горощак повіл: — *Там сме си потанцували, а ту си поіме*. Не найду трафнійшой рефлексиі на закінчыня своіх тихых роздумувань над 100-літьом Рускей Бурсы.

Кольоровы знимкы зо 100-літя Рускей Бурсы – на окладинці.

ЛУКА СУК

„Мусіл в тым быти палец Божий"

- так рюк парох любіньской православной Церкви Св. Тройці, о. Богдан Репела, коли в натужыню робіт при однавляню стін всередині церкви, реновациі іконостасу і одсьвіжыню вшыткого, што лем в святыни ся находит, повело ся іщы зорґанізувати стрічы з дітми основных шкіл, приналежных до любіньской парафіі і в векшости будучых актывныма участниками лекций релігіі. Цілю одбываных стріч было прирыхтуваня предствліня на привитаня Святого Миколая п.н. „Дітям малым і велькым", авторства Петра Мурянкы.

Завдякы великой сьвідомости родители в почутю одповідальности за утриманя рідного слова, зобрала ся шувна група діточок – *од велика аж до мала* – бо приходили на стрічы – пробы не лем діти зо самого міста, але і з околичных місцевости. Участ брали діти од передшкільного віку аж по ґімназию. В ефекті взяло участ в предсталіню 28-ро, а листы до Святого Миколая написало аж 58-ро. Святий Миколай з великом втіхом роздавал дарункы а діти обіцювали, же през цілий рік будут гречны, будут слухати няня і мамы, выполняти свої обовязкы, систематычні ходити на релігію, будут вчыти ся вшыткого і не залишат тіж свого рідного – лемківского языка.

В ден 21 грудня, в якым одбывала ся стріча Святого Миколая з дітми, зышло ся до церкви барз дуже люди, аж і з інчых, сусідніх парохій.

Священник Богдан Репела вложыл дуже сил і свойой інвенциі во вшыткы підниманы задачы. Был всяди де треба і забезпечал тягліст роботы чым треба. Для добра Церкви міцно анґажуют ся члены церковного комітету. Старают ся тіж, в міру своіх можливости, помагати в тых позытивных діянях і другы парафіяне. Урочыстіст повела ся і заовочувала корыстю для діти, Церкви і лемківской суспільности.

З приємністю треба міцно підчеркнути, же і молодіж ґімназий і середніх шкіл тіж потрафила ся сконсолідувати і має міцне постановліня на Свята Рождества Христового выставити представліня звязане з народжыньом Ісуса Христа, в повязаню з колядами. Уж в тій хвили заанґажувало ся вісемнадцет осіб, барз здібных і амбітных.

О два тыжні пізнійше

І стало ся так, як стати ся повинно. Молодіж зо здвоєном силом, з огляду на міцне постановліня, взяла ся до роботы. Тіж з почутя выжшой потребы, зо сьвідомости, же на ній спочыват уж тепер обовязок патріотычно-духового

УКАЧ ВОЗНЯК

Стріча зо Святым Миколайом

Уж од должшого часу парох лігницкой православной спільноты о. Мґр Любомир Воргач при добрій спілпрацы і вспертю церковной рады, разом з родителями нашой парохіі орґанізує початком січня стрічу Святого Миколая з дітми предшкільныма і дітми основной школы. Што рока чысло діти повекшат ся, бо Святий Миколай тішыт ся великом прихыльністю діти і родители.

В тым році стріча така одбыла ся 11 січня. Прикликала до себе такой чотырдесят діточок. Пришли мамы, няньове, бабці, дідове і інчы заінтересуваны парохіяне, но бо приготовлюваний был все богати артистычний програм, а в тым році выняткова богатий і цекавий. Выступила громадка діти, котры вчат ся лемківского языка, котры – згрупуваны в „Компанії" – поза языковыма занятями прирыхтували і выставили єдноактову пілгодинну штуку під наголовком „Амаль", адаптувану до лемківскых обставин през Петра Мурянку з опереткы Джюсеппе Менотті (на основі італійской леґенды). Навязує она до внутрішнього переображыня ся, акцентує духовы людскы вартости в сопоставліню з подійом так великом, яком было народжыня Ісуса Христа.

Вшыткы діти барз анґажували ся в свої ролі. Уж на самым представліню з великом пасийом, одогрывали йі в красні прирыхтуваній сценериі, котру выконал лемківскій майстер, любитель робіт в дереві, самородний, высокой клясы лютник →

анґажуваня ся в жытя нашого населеня і властивого зазначыня свойой присутности в приниманю на себе найважнійшых в жытю чловека обовязків – продолжувати істніня народу.

І так, в перший ден Рождества Христового – 7 січня по Службі Божій, при полній церкви люди, парохіяльна молодіж выступила з представліньом авторства Петра Трохановского, вяжучым ся з народжыньом Ісуса Христа в Віфлеємі.

Слово впроваджаюче выголосила Оля Трохановска. Реалізацию театральной формы розпочато гарді выконаном колядком *Народил ся Христос*. В дальшій части выступили Ангеликы, Царі, Пастырі, Воякы, Жыди. Пак засьпівано коляды. Разом з молодыма акторами сьпівали вшыткы зобраны в церкви люде, што надало тій стрічы почутя єдности, силы і вызволило духову радіст і задоволіня.

Третю част выполнило складаня святочных і новорічных вінчувань, тых, з часів прожываня нашых дідів і прадідів в рідній Лемковині і выдуманых, гнешніх, в опертю о актуальны жытьовы реалії Лемків на выгнаню. ●

(робит новы гушлі і направлят стары), п. Ваньо Цимбаляк. Представліня мало музычну оправу і настройове осьвітліня.

Амаля, з великым вычутьом, як правдивий актор одтварял Павел Стариньскій-Пласконь. Немалу тіж ролю Матери красні заграла Лідка Дзядик.

По Компанії выступил, хоц лем в камеральным складі, маючий уж шувну реному молодіжний ансамбль Благодар, котрым кєрує, дириґує п. Адам Кондратюк. Запрезентувал пят коляд. Перфекцийні музычні выконаны коляды в опертю о высокы голосовы можливости выконавців достарчыли слухаючым дуже позитивных дознань, одчуть, збогатили нашу духовіст.

Третю част святочной стрічы выполнил, найбарже вычекуваний през малы діточкы, Святий Миколай. Перед ним пописували ся они своіма здібностями та знаємістю верши і коляд. ●

„Амаль" (выімок)

АМАЛЬ: Там направду зьвізда – така о-о! *(розводит шыроко рукы).*
МАТИ: Амаль...
АМАЛЬ: Но, може така *(вказує долонми).*
МАТИ: Ох, Амаль, все лем выдумуєш, заєдно в хмарах бродиш... А ту дома така бідуся. Роботы ніт, піняжків ніт, в хыжы порожньо. Чым-же я тя заран накормлю? Окрайчыка хліба, і того ніт! Бідны мы, бідны *(плаче).* Лем ся з хыжы забрати, по закуреных дорогах за прошеным хлібом піти!...
АМАЛЬ: Ой, мамо, давайте – підеме! Весело буде. Будеме іти дорогами, полями, все дальше і дальше. Кєд зыйдеме ся з людми, я зачну грати, а вы будете сьпівати. Люде ся заслухают, похвалят, дукатик шмарят. Купиме сой хліба, сыра, розпалиме ватру, курку впечеме...
МАТИ: Ой так, дітино, так, ты быс дораз пішол, ты быс лем ішол і ішол. Не знаш, дітино, што то чуджий сьвіт, прошений хліб... Спийме ліпше. Дай, я ти поможу *(вкрыват го, отулят).* Спий, мій дорогій мрийнику, выдумчыку мій. Бог най з тобом буде.

ГАЛІНА МАЛЕЦКА - текст
АНДРИЙ МАЛЕЦКІЙ - знимкы

Зас діє ся в Рускій Бурсі

20 грудня 2008 рока Руска Бурса в Ґорлицях запросила на *Лемківскє ідло* (то єст – за новым, але гардым звычайом в ближній культурі, на тот раз не трефным і нам - на предвелийну Велию Бурсяной родины); головным організатором была Антоніна Коцур з родином.

Варити ідло мали бабы (як то красні, по нашому звучыт – ред. „Б"), а Руска Бурса вертала грошы за продукты.

Пришло купа люди і было гідні ідла, нихто не вышол голоден. Мож было спрібувати кєселицю з комперями, губы, рыбы, зо трої перогы і борщ, котрий приіхал аж з вышнього Ґладышова. Хтоси аджий принюс кутю, і хоц то не лемківскє иджыня, то добрі было покоштувати сусідскых смаків.

Кєд ся людиска наіли, та не пішли зараз такой домів, як то часто ся здарят, але долго іщы сідили, колядували, бесідували, а на кінци, обзерали знимкы з жытя Бурсы.

Теплу і приємну атмосферу в Бурсі не створило лем нове центральне огріваня, але головні приязні наставлены люде, для котрых не было важне хто якого єст віроісповіданя, лем тото, же вшыткы бесідували тым самым языком.

І така атмосфера мала бы быти в Рускій Бурсі все (хоц преці нарікати на ню николи не мож) – ци заполнят ся єй просторі до полна, ци зыйде ся до ней лем двоє, троє люди. Во Імя наше. Адже рідным, спільным она для нас Домом. А рідний Дім то велика, превелика святіст.

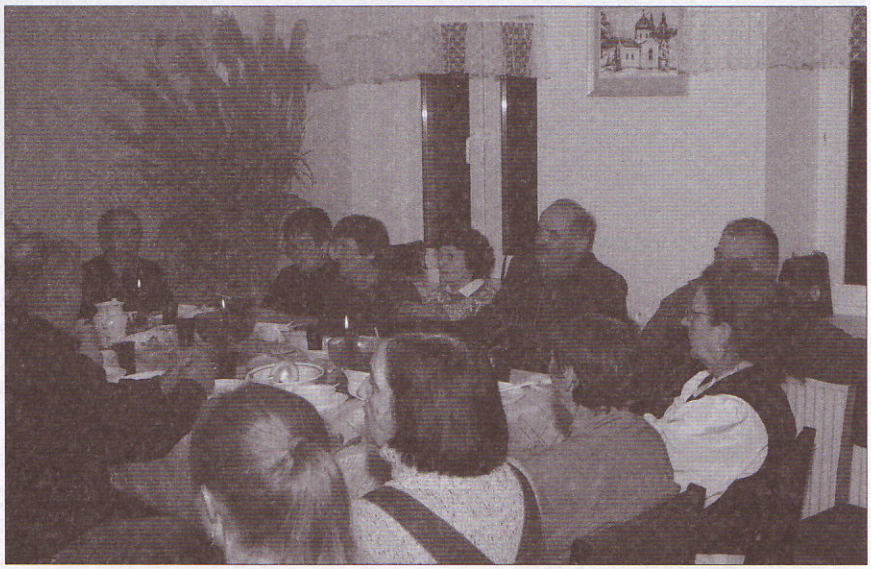

АНДРИЙ КОПЧА

XVI ҐОЖІВСКЄ СВЯТО ЛЕМКІВСКОЙ (І НЕ ЛЕМ) КУЛЬТУРЫ

Фото: ЄЛИСАВЕТА МАТЧУК

Тогорічну, дост богату культурну діяльніст Стоваришыня Лемків закінчыла – XVI уж – Стріча з Лемківском Культуром в Ґожові Великопольскым. Зорґанізувал ю місцевий кружок Стоваришыня Лемків, як все, під кєрівництвом його ведучого Ваня Ґаборка, котрому, як все помагали Роман Дзюбиньскій, Іриней Смалец і Роман Стержень, як тіж інчы члены кружка. Зато на початку приводжу тых штырьох „мушкєтерів", бо то на них головні операт ся тота імпреза.

А не є легко ю зорґанізувати, бо Ґожів є практычні найдале положеным селиском Лемків і доіхати до нього хоцбы з Вроцлава є далеко, а што речы – з Лемковины, же о Словациі ци Украіні не спомну. Та Стрічы з Лемківском Культуром мают уж свою традицию, рівен, пошану і публику, і было бы великым ґріхом, кєд бы дашто з того ся погіршыло. І зато орґазізаторе все ся старают, жебы до Ґожова приіхал новий ансамбль на высокым рівни, бо преці марка імпрезы зобовязує.

Так было і на XVI Стрічы, на котрій гостили сме уж другіраз (першыраз был в половині 90. років тамтого столітя – як долго мы жыєме, ге-ге-ге!) Ансамбль Пісні і Танця **„Шаришан"** з Пряшова (не мылити з Молодіжным Ансамбльом Пісні і Танця „Шариш", тіж з Пряшова, котрий є сталым гостьом Лемківскых Ватр на Чужыні) під кєрівництвом Ла-

⇦ Імпрезу розпочала „Сотірія".

дислава Кісеака. Зачынам од того ансамблю, бо раз, же то гість зза границі, а по другє – был він найвекшым геройом вечера. То правда, же то пілпрофесиональний ансамбль, але дай нам Боже такых аматорів, бо „професіоналістів" нам не бракує (не думам о ансамблях, котры брали участ в XVI Стрічы...!!!). Рівен выконаня пісень як і танців, пописы солістів і очывидні костюмы і реквізиты были не до описаня, лем до плесканя, а того ґожівска публика не жалувала. Не дивота, же орґанізаторы мусіли заплатити гонорарий в... Евро (котре товды стояло на щестя дуже нижше як тепер – пишу тоты слова початком лютого), але направду вартало.

На тлі „Шаришана" нашы лемківскы ансамблі выпали так собі (мам ту на думці головні Ансамбль Пісні і Танця **„Кычера"**, котрий переходит зміну поколінь і практычні выступил в дітячо-молодіжным складі. Але знаючы професиналізм і амбіцию Юрка Стариньского, котрий nota bene вьюл барз добрі концерт разом з Анном Ґаборек, певністю „Кычера" на другій рік вкаже ся в Ґожові з дуже ліпшой страны. Стати єй на тото.

На своім нормальным рівни вказал ся Дітячий Фольковий Ансамбль **„Лемко-Тавер"** під кєрівництвом Олега Смолія, в остатніх роках сталий бывалец Стріч, котрий як все был барз тепло приятий през ґожівску публику.

Выступ Хору **„Сотірія"** під кєрівництвом Александра Левковича, діючого при Православній Церкви в Ґожові – котрий розпочал XVI Стрічу – был з певністю інтересуючом подійом, але не мал він в репертуарі за дуже лемківскых пісень. А шкода.

А же іх не бракує, і то оперовій аранжациі, вказала **Богумила Тарасевич** з Зеленой Горы, котра окрем спомненого ансамбля „Шаришан" была зьвіздом XVI Стріч. Професиональне, оперове выконаня знаных лемківскы пісень і сьпіванок было чымси новым не лем в істориі ґожівскых Стріч. Думам, же на Ватрі в Михалові Богумила Тарасевич тіж бы дала собі рады і была бы правдивом окрасом той, преці пленеровой імпрезы. Вартат о тым подумати.

З літописного обовязку треба іщы спомнути о рецитациі верши лемківскых поетів – Івана Желема *Лемкы* і Євы Вансач *Нашы лыжкы* в інтрпретациі **Дариі Тутко**. Жывого, бесідуваного слова все бракує на нашых імпрезах і зато треба тоту ініціативу не лем поперати, але і розшыряти.

Жалувати належыт, же на XVI Стрічу орґанізаторе не запросили Молодіжний Ансамбль Пісні і Танця „Ластівочка", бо преці то наш лемківскій ансамбль на дорібку, а по другє – то репрезентацийний ансамбль Стоваришыня Лемків. Треба мати надію, же в 2009 році не забракне го на сцені ґожівского Театру ім. Ю. Остервы, де што рока одбывают ся Стрічы з Лемківском Культуром.

Підсумувуючы – XVI Стріча з Лемківском Культуром была успішном імпрезом, але треба памятати, же іщы ліпшы сут цілий час перед нами. ●

Богумила Тарасевич

АПіТ „Кычера"

ДФА „Лемко Тавер"

АПіТ „Шаришан"

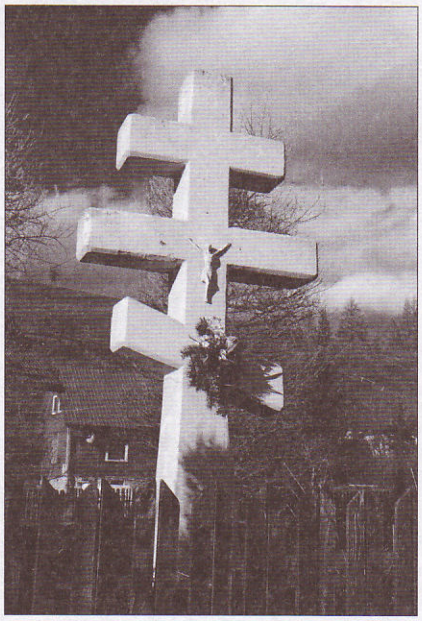

ПЕТРО ТРОХАНОВСКІЙ - текст
ПЕТРО БАСАЛЫҐА - знимкы

Ден як з байкы II

Кєд сме лишали вірховляньскій цмонтір сонце в поражаючій синяві неба хылило ся уж на польску страну (за західнім хырбетом Вірховлі уж польскє село – Ломниця). Хоц гнеска польска страна ту уж всяди, так ся мі повіло, як повіло, адже надыханий духом предків, духом одновленым, чул єм ся як в себе дома. Іщы ґу тому – серед села, при дорозі, стримали мы ся при величезным, речы – монументі, трираменным кресті. Хто, коли і в якій інтенциі го поставил – рад єм был знати, але же попри нас не шлідно было чловека, а сонце хылило ся уж на польску страну – сіли сме, Петры, до Петрового авта і звезли мы ся ґу Попрадови. Пак понад ним, понад ним, ґорі течыньом пришли сме ґу Зубрикови.

Возил єм ся том долином не раз і не десят раз. Все-м позерал з вікна потягу ци автобуса на церковцю Святого Євангелисты Лукы, на горбку высокым вынесену ґу небу. Тото-м знал – кому посвячена, і же поставлена 1885 рока, але быти – не был єм при ній николи. Не мал єм выображыня і о селечку, о його забудові, бо з Попрадовой долины окрем вынесеной церковці і кілкох попід ньом хыж людского бываня такой не видно. А гарде селечко, дугом притулене ґу тому же хырбетови, на якого західнім краю стоіт церковця. Та лишу хотар, бо о чым ту – в розумліню днешнього дня – писати?

Церков зверхы красні одновлена. Всередині, на жаль, не мали мы можливости ю видіти. Святыня в Зубрику, кєд ся не мылю, все была філіальном, не было ту клебаніі, а з тым і на місци іґомостя. Так є хыбаль і днес. Кєд оперти ся на єдній з нівшых тематычных публикаций, альбомови з 2001 рока, авторства Zbigniewa Muzyka „Cerkwie Sądecczyzny": *Jej wyposażenie pochodzi z XVIII i XIX wieku.*

Поза кмінным огороджыньом, на терасах, днешній цмонтір, а по конец, близко входу до церкви, плаче наш цмонтір. Цмонтір?! Уж і нагробных горбочків не шлідно, лем два кресты – желізний і камінний, без інскрипций. Тілко лишыло ся по нас в Зубрику. Тілко як по зубрах.

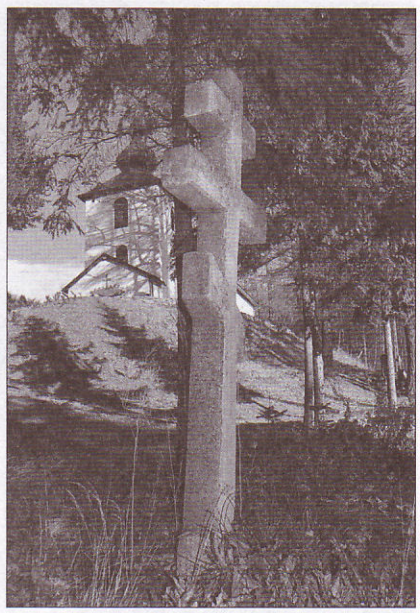

Пониже церкви в маленькым але видимо уніо-европскым склепику купую по кавальци доброй кобасы і по дві булочхы. Зголодніли сме. Не єдиным духом чловек жыл буде.

І, зас понад Попрадом, ідеме на полудньовий схід. По кілкох кільометрах скручаме до ліва – до Жеґєстова (села). Ту тіж єм, якысым чудным чудом, іщы не был. Але Петро был. Він, з неодлучным фотоапаратом, был всяди. Веде ґу церкви. Нова то церков, камінна, з нестрічаном інде архітектуром (хоц нівшых церкви на пляні грецкого креста є на Лемковині пару), ставлена

в 20. роках минулого столітя, посвячена в 1928.

Входиме до середини. Інтерєр церкви тіж... нестрічаний. Церкви? Не найдете ту найменьшого шліду – же была то церков, ниякій деталь не підшепне вам, же колинебуд возносило ся ту горі людскє *Господи помилуй*. А кєд двигнете очы, під склепіньом прочытате: POLONIA SEMPER FIDELIS (Polsce zawsze wierni – кєд добрі тлумачу)... Што бы тіж рюк на то, кєд бы годен был видіти, будівничий церкви, великій наш патріота, о. Роман Прислопскій (о ним іщы буде дале)?... Polsce zawsze wierni! То правда! Господи помилуй!

Петро, кєд ішли мы ґу церкви, надкусившы лем кобасы, хватил апарат. Кєд го тримат в руці – жыє! Што там кобаса! Рад-нерад, зложыл і я свій квалец на сідиско і подрындал за ним. Не гарді жерти самому... Кєд ся будеме вертати до авта (не запер єм го), пес уж буде втікал з него, з остатньом пожывом... З легка закыльну, а пак... ся розосьмію. Розосьміеме ся оба. Но штож! Може был барже голодний од нас. А штонайменьше – барже розгорнений.

Ограничены до сферы духа, ідеме горі Жеґестовом. Домы і хыжы – видит ся, єдна на другій. Париі, вертепы ту, як в мало котрым селі, а народа – як колиси, так і днес – купа.

— Підеме ґу руінам старой церкви — рече Петро.

— Якой старой церкви?!

— Так, сут ту розвалины старой церкви, о гын, помедже гущавом домів.

Фактычні!... „Ой, Петре, Петре! – дудрю під носом до себе. – Дуєш ся, пышыш, заєдно натігаш горі своє 162 центиметры, а вельо ти іщы хыбит!"

Прекрасна руіна! Боже – як прекрасна може быти руіна! Як голосно, мертва, годна бесідувати!... О, є і таблиця!: „Ruiny kościoła grecko-katolickiego – wybudowanego w latach 1596 – 1600. konsekrowanego w 1600 r. przez bisk. Krak. F. Korzyckiego".

Выходит на то, же іщы в Берестю Литовскым обрадували владыка Потій з компанійом, іщы уніі в Римі не заклепали, а ту, серед далекых гір уж будувано косьцюл ґрецко-католіцкі!... Бесідуйте, розвалины! Не старайте ся повішеном таблицьом. Бесідуйте!

Повіджте, же треба бы вас як суцо огородити, жебы псы ся тади не дігінчыли, адже...

Адже окрем святости місця самого в собі, стоят (і лежат) ту

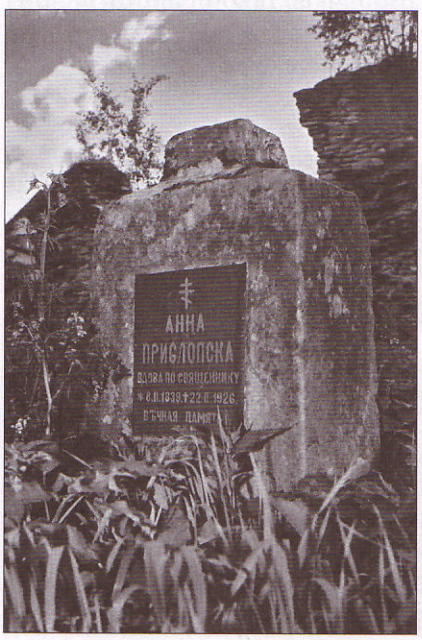

іщы кресты, што іх до кінця-края не встиг знищыти зуб часу та інчы, уж нияк не абстракцийны субьєкты. Адже спочывают ту, безіменны уж гнеска бывателі той землі. Ай іменны по части. О, позерай, чытай: АННА ПРИСЛОПСКА / вдова по священнику / ✱ 8.II.1839 ✝ 22.II.1926. То жена о. Йоана Прислопского (1831 – 1909), автора „Сандецкой Руси" (правнука о. Йоана Прислопского, автора перекладу *Псалтыря* на лемківску бесіду). Был він парохом в Высові, Білцареві, Жеґестові, Брунари і во Фльоринці, де вмер. Одкале товды гріб Анны Прислопской (сама тіж походила зо шырокого роду Прислопскых, вродила ся в Реґестові) ту, в Жеґестові? Бо Анна Прислопска то тіж мати о. Романа Прислопского, котрий был ту парохом в час єй упокоіня, котрий ю доховал до смерти. Романа Прислопского, автора славной „Гакаты" (1891), в меджевоєнным часі великого борця за приверніня до істнуваня Сандецкой Бурсы, великого борця – в цілым – за наше „я". Сам він вмер в 1941 р. (того самого дня і місяця, што мати – 22 лютого!). Знаме тоту дату, од недавна, лем завдякы щесливі, барз щесливі найденій єдній картці (!), з недошліджоной публикациі

товдышнього, воєнного часу. Знаме з ней тіж, же похований є о. Роман Прислопскій в Жеґестові. Але де його гріб?!... Якже товды цінном, якже вельо вміщуючом в собі історіі, якже святом для нас, потомных є тота камінна брыла, уж без креста над собом, але з інскрипцийом так голосно до нас бесідуючом!

Треба конче прескочыти сьвіт, треба доложыти всякых старань, жебы привести тото місце до порядку, огородити серцьом і колячым дротом!

Прібували сме зробити підхід ґу тому одраз, того дня – як з байкы. Але шолтыса Червінчака не застали мы дома, а окрем него ніт гын хыбаль з кым бесідувати. В ним, хоц середнього днешнього поколіня, дуркат іщы кавалец нашого серця. Знам, бо котрысого рока сам был в мене в якысий справі. Запрашал до себе, але якоси дотля не судженым мі было змістити ся в часі. О дуркаючым іщы для нашой справы серци жеґестівского шолтыса засьвідчує деревяный крест поставлений пред руінами давной церкви, з написом: WISŁA (на вышнім рамени) і ниже – 1947, та іщы ниже – ВІЧНАЯ ПАМЯТЬ (так як ту – кірилицьом). Же окрем того не зробил нич веце для

яснини того святого місця – тяжко нам гнеска глядати причыны. Може стоят ту на заваді даякы днешні власностьовы реалії? Не знаме того. Наразі.

І наразі треба нам лишыти мысель. Піти дале. Адже мы іщы в Жеґестові. Петро знає, а якже бы інакше, о старым цмонтери. Находит ся він, о даякых 200 метрів, на захід од руін церкви. Помедже домы, помедже хыжы, під шувний горбок – і уж мы гын. За мурком, да-с пільметровой высокости, явит ся нам – але лем тернином полний. Тіж, як тамтот в Зубрику, такой без гробовых горбочків, такой рівний. О прикметах місця сьвідчыт лем пару, рахуючы на пальцях єдной руки, латиньскых памятників (до выселіня жыло ту дакус латинян). І – на самым західнім краі цмонтеря – єден трираменний крест. Над старом могылом, але днешньой уж роботы, найпростійший, поспаваний зо желізных рур. Тілко. Але належно, хосенно быти і там, де – на позір – ничого уж нее.

Сонце такой дочыста хылит ся на польску страну. Помедже домы, помедже хыжы (о, як завидую такой деревяной хыжкы; кєбы не єдна – як Циґан гварил – марна річ, дораз бы сой чловек придбал, на сивійшу од сивой старіст, такій кут) і уж сме при авті, при битій дорозі.

Пізрівшы раз іщы на бані жеґестівскої церкви Св. Архангела Михаіла, што выблискують на фоні темно-синього неба, раз на рокы стрічаного такого неба, звозиме ся ґу Попрадови. Голодны як пес!... Но – ні! Тото хідливе порівнаня нияк нам гнеска не пасує. Хоц не маме жалю. Ани до пса!...

Адже – бодай і пополудне того дня записало в нашых душах вельо тихого, покірного смутку – был то прекрасний ден. Ден, якій остане в памяти на все. Ден – як з байкы. ●

❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋

Карпато-Русиньскій Науковий Центер дає до відомости, же оголошує каждорічну

Нагороду ім. Александра Духновича в области русиньской літературы фундациі Штефана Чепы

Премія в сумі 1000 долярів буде дана за найліпшы творы в поезиі ци в прозі писаны по русиньскы, котры были надрукуваны за дотеперішній 5-річний період.

Нагорода ім. Александра Духновича помагат хосныванію русиньского языка в творах, котры приносят значучий вклад до русиньской літературы. Премія є фінансувана Штефаном Чепом з Торонта і выдавана Карпато-Русиньскым Науковым Центром.

Книгы красной прозы і поезиі, надрукуваны в періоді од 2004 по 2008 рокы мают право до Нагороды в 2009 році. Авторам або выдавцям треба представити і предложыти 3 екземплярі каждой книжкы з коротком біографійом. 1-го квітня 2009 рока буде остатнім дньом засыланя вшыткых матеріалів.

Члены комісиі: Елейн Русинко (ЗСА), Мария Павловская (ЗСА), Валерій Купка (СР)

2 екземпларі книжкы треба посылати на адрес:
Professor Elaine Rusinko
Department of Modern Languages and Linguistics,
UMBC, Baltimore, MD 21250,
USA (e-mail:
rusinko@umbc.edu)

1 екземпляр на адрес:
Doc. PhDr. Valerij Kupka,
Važecká 12, 080 05 Prešov,

❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋

Вечер з поезийом

16 жолтня 2008 р. в Містецкій Публичній Бібліотеці в Ґорлицях одбыл ся вечер з лемківском поезийом, а гостьом вечера был наш поета Петро Мурянка.

Кєд сме ішли на стрічу, та кус сме ся бояли, ци даякы люде прийдут, бо ци дахто з нашых сусідів Поляків знає нашого Мурянку? А іщы на дворі ляло як фрас.

А кєд сме уж ввошли до середины, та вдарило нас дивне тепло, котре одтамаль било. Ци тото тепло было од люди, котрых гідні ся уж там зобрало і так *надыхали*, ци... то было інче тепло, котре плынуло разом з басом нашого великого поеты?

Дирекция бібліотекы постарала ся о гардий, тематычний выстрій салі. На пляншы уміщено знимкы Петра Мурянкы, а на стіні сцены малюнкы лемківскых церкви, капличок і краєвидів знаного ґорлицкого акварелісты Станіслава Гібнера.

Приємні так было сідити і слухати як скромно показувал своє превеликє богацтво языкове НАШ чловек. Почули сме чысто новы чудовы пісні, в котрых другым голосом помагала Юлия Дошна, а граньом на гармоніі Богдан Боґонь; слухали сме старшы і новы творы поеты, його переклады з інчых славянскых языків на лемківскій. Великє вражыня зробило на нас тото, же в нашым лемківскым языку могли сме почути творы інчых великых поетів як А. Міцкєвіча ци М. Конопніцкой. Нашій Пані од польского тіж ся подабало і тішыла ся, же могла справдити свою языкову інтуіцию.

Чулисме ся барз думны, же маме такого Петра Мурянку, котрий нас, Лемків, так добрі репрезентує.

Школяре з І Ліцею ім. М. Кромера в Ґорлицях: Юстина, Дарка, Михал і Роберт

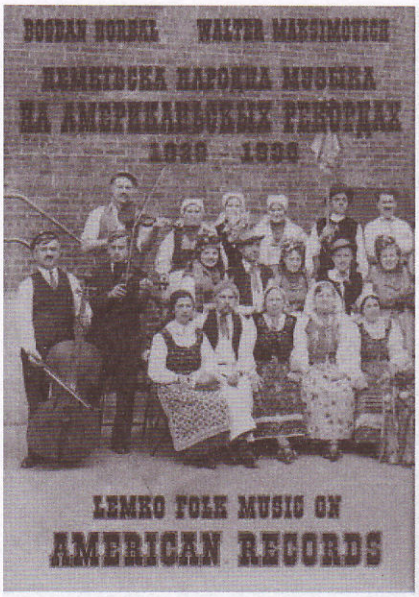

Богдан Горбаль, Владек Максимович. ЛЕМКІВСКА НАРОДНА МУЗЫКА НА ВОСКОВЫХ ЦИЛІНДРАХ (1901-1913) і АМЕРИКАНЬСКЫХ РЕКОРДАХ (1928-1930). Львів, 2008 // Bogdan Horbal, Walter Maksimovich. *Lemko Folk Music On Wax Cylinders (1901-1913) and American Records (1928-1930).* (Lviv, 2008).

Хоц тота книжка дотычыт награнь лемківской народной музыкы зроблены в Новым Йорку протягом років 1928-1930, жебы передставити іх в шыршым контексті влучено ту тіж загальний опис першых награнь етнічной музыкы. Ходило ту о награня роблены так в науковых як і комерцийных цілях в ріжных реґіонах сьвіта. Авторы мают надію, што тота історія буде інтересуюча для Чытачів, котры выбачат нам велькіст того розділу.

Авторы признали тіж конечным запознати Чытачів з Лемками і іх музыком. Тота част тексту, котра розповідат про Лемків є загального характеру і зато дає ся єй лем по англійскы з поданьом лем пару (головні англійскомовных) джерел. Розділ про лемківску музыку подає історию єй досліджуваня і короткий опис єй жанрів. Підкрислити одначе треба, што жаден з авторів не є музикологом, а долучена дост велика бібліоґрафія послужыт заінтересуваным Чытачам в дальшым студиюваню темы.

Чытач взріт в тексті слово "рекорды" (анг: "record" – плыта, укр.- "платівка"). З плытами Лемкы перший раз на вельку скалю стрітили ся в Америці і зато присвоіли собі англійскє слово для іх описаня. В Польщы одначе Лемкы ужывают слова "плыты" і зато оба слова сут замінні выкористаны в тексті.

З книжком подає ся тіж мультімедияльний, самограючий компакт-диск. Знаходит ся на ним веце як 275 сканів наклійок з плыт і музыка в форматі mp3. Вісемнадцет годин награньє вызваньом для Чытачів, але уможливлят доступ до цілых, оригінальных награнь з векшости плыт згаданых в тексті.

(Текст з выданой по лемківскы / англицкы книжкы)

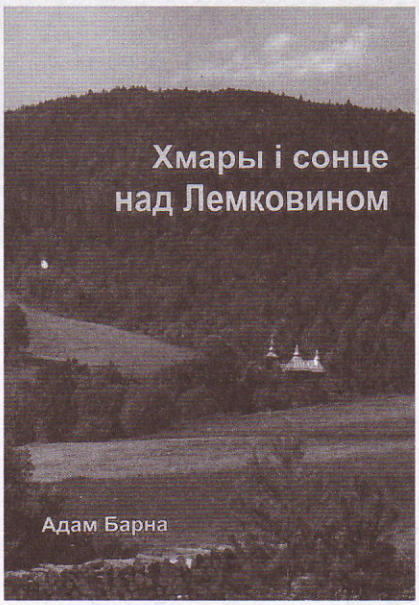

Адам Барна, ХМАРЫ І СОНЦЕ НАД ЛЕМКОВИНОМ. Ліґниця 2008, сс. 236 + 16, ISBN 978-83-7432-431-1

Наступна книжка неструдженого п. Адама Барны. З глубокой пошаны до Автора, а тіж через факт, же є то і наступна книжка – так бы речы – з нашого найближшого ідейного кругу, представлям ю з приємністю на выдавничій поличці „Бесіды".

Зміст книжкы найзагальнійше приближат нам сам Автор в першым акапіті вступного слова, де чытаме:

[В]ыданя тото писане єст в більшій части з материялів публикуваных перше з пошыріньом іх о зобраны ріжны описы історичны, а найвеце пошырене єст о людскы переказы і особисты пережытя і досьвідчыня з часів меджевоєнных, а найбарже з остатніх народных траґедиі, якы настали на Лемковині по другій сьвітовій війні в роках 1944 – 1947.

Пред дванадцетьома роками (хоц публикация наступила аж в 2008 р.; „Бесіда" Нр 5 /104/), Богдан Горбаль написал: *Адам Барна в цінній книжці „Кавальчык тернистой історіі села Чорне на Лемковині 1870-1970", дал приклад тому, як дуже може записати єден чловек. Єдночасно не спосіб переціныти вартости той книжкы, котра зберіґат інформациі ниґде інде неможливы до найдіня. Барз добрі, же єй написано, барз добрі, же напечатано – многая і благая літа Авторови за труд.*

Мал приємніст і я, товды, на жыво („Бесіда" Нр 5/1996) написати: *[П]ридає ся нам Ваша книжка, уж ся придає. Повім більше – стоіт на переднім, підручным місци і сполнят ролю енциклопедиі жытя нашых вітців.*

Підтримую дале своє переконаня о вартости книжкы „Кавальчык тернистой історіі...", як і найбільше на єй базі написаной книгы (бо то уж книга – 252 стороны академічного формату) „Хмары і сонце над Лемковином". Підтримую в абсолютній більшости – в однесіню до матрияльной і духовой культуры, до подій знаных Авторови, так з автопсиі, як і з безпосередніх поколіньовых переказів.

Мал бым пару уваг што до представліня історіі давной, дайме на то, цитую: (...) *племен славяньскых Антів, Склавінів, Аварів,* і дале – (...) *в VII столітю доводил литописец Нестор,* і дале, до кінце акапіту, і наступний акапіт (стор. 10, підкр. моі – П.Т.)... Хоц, што до сучасных тем – тіж стрітиме такы высловы, як: (...) *доробок ріжных народів русиньскых* (стор. 212).

На шестя, в польскій языковій версиі (книгу выдано по лемківскы і по польскы) деякы „кіксы" заначучо ся стратили. Добрі, бо тото іде не лем до нашого сьвіта.

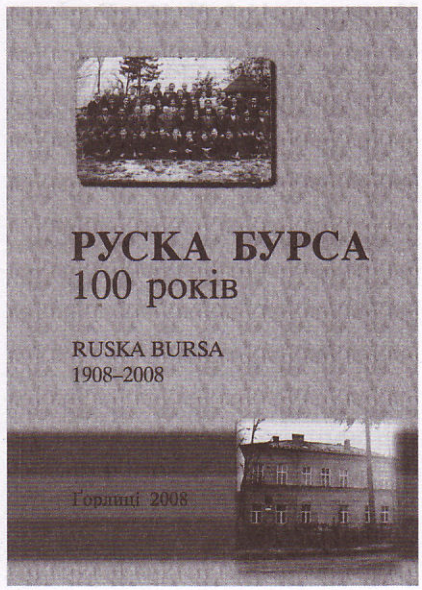

РУСКА БУРСА. 100 РОКІВ; RUSKA BURSA 1908-2008; Выдавця: Стоваришыня „Руска Бурса" в Ґорлицях. Ґорлиці 2008, сс. 64 + 4, ISBN 978-83-88866-58-6

100-літя Руской Бурсы – як на вагу річниці – не так скромні, як тихо, без шыршого вызвуку было в Ґорлицях одзначене. Добрі товды, же явило ся з той нагоды представляне ту выданя. Хоц тіж порівнально скромне, роблене в барз великым посьпіху (знам, бо штоси, кусіцька причынял єм ся ґу тому). Не подано в книжці редакторства, але – тіж знам – найвеце ся ґу тому причынила др Олена Дуць-Файфер.

В книжечці найдеме єй допис *З історії Руской Бурсы в Ґорлицях* (по лемківскы, польскы і анґлицкы), але же – дост богато представлены сильветкы выдатных бурсаків: Симеона Пыжа (автор Богдан Горбаль), Івана Желема (Олена Дуць-Файфер) і Петра Феціцы (Ярослав Зволінскій). Поміщены сут тіж творы, тексты приведеных корыфеів.

Выданя проілюструвано барз цінныма фотоґрафіями з меджевоєнного часу а тіж сучасныма знимками образуючыма (хоц далеко за скромні) сучасне бытя Бурсы.

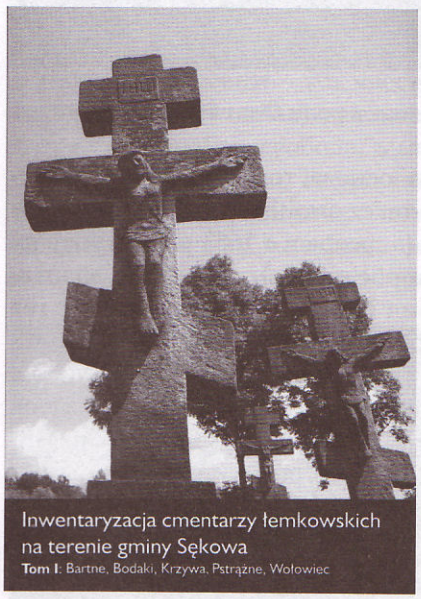

Ks. Roman Dubec, Adam Janczy, INWENTARYZACJA CMENTARZY ŁEMKOWSKICH NA TERENIE GMINY SĘKOWA..., Wyd. Diecezjalny Ośrodek Kultury Prawosławnej „Elpis" w Gorlicach, Gorlice 2008, ss. 295, ISBN 978 -913884-6-4

Пред роком мали мы чест представляти („Бесіда" нр 100) подібне выданя, тых самых авторів, мали мы тіж місце зробити тото обшырнійше як ту. Не будеме ся прото повторювати што до вагы того выданя, оно зрештом – як цмынтері – бесідує без слів. Припомнеме лем, з належной пошаны, о людях, што – окрем Авторів – причынили ся міцно ґу лицю выданя, а то: Тома Квока і Андрий Малецкій (фотоґрафіі), Петро Малецкій (технічна інвентаризация), Давид Квока (проєкт окладинкы і ґрафічне опрацуваня). Красны, здібны, мудры і працовиты люде. Молоды. Зо запоруком на будучніст. Дякуєме Вам!

ПАНТЕОН ЗЕЛЕНОЙ ЛЕМКОВИНЫ, ред. Петро Трохановскій, выд. Клюб Патріотів Лемковины, Ґорлиці 2008, сс. 95, ISBN 978-83-913884-5-7

„Пантеон Зеленой Лемковины. То не Пантеон, пред якым єм стоял свого часу в Парыжы, якій придавил мя до бруку силом монументу, якій – внутрі, зберіганым богатством прикликал до покірности гордого Лемка. Та колиси-м повіл: *Малий нарід має малы можливости істнуваня, але прагніня вільности має рівне великому народови*. Пантеон Зеленой Лемковины, то – в сенсі абстракційно-фізычным – лем небо над земличком рідном, в якым царствуют ци воєтят ся душы вшыткых нашых велькых, то – в духовым сенсі – зберігана о них памят." (зо вступу)

„Пантеон" вміщат в собі 40 біоґрамів корыфеів з нашой минулости (по лемківскы і по польскы) та приміры іх творчости або творчости о них самых. До Пантеону выбрано люди, котры діяли в заправды зеленій іщы Лемковині, до рока 1947.

Redakcja „Besidy"

W czasopismie „Besida" Nr 5 (104) z września / października 2008 r., na stronie 4 pod tytułem „Ognisko nie gaśnie" (przedruk z tygodnika „Konkrety") czytam wywiad pod moim adresem z Watry w Michałowie, z dnia 1/2.08.2008, pod którym to tytułem następuje treść: - *Tęsknię za ojczyzną, z której zostałem wysiedlony. Minęło 40 lat, a ja ciągle nie czuję się jak u siebie (...).*

W treści gazety „Konkrety" i „Besidy" pisze się, że minęło 40 lat. To są błędy. Bo minęło 60 lat po wygnaniu Łemków z Łemkowyny. I błędy te popełnione w gazecie są nie przez Woźniak Jana z Trzmiela. Bo Woźniak Jan gdy rozmawiał z tymi panami – co przedstawili się, że są z gazetki polkowickiej, a nie z „Konkretów" i chcieli wiedzieć kto wysiedlał Łemków z mojej wsi – to powiedział – *Ta wojsko. – Ale jakie wojsko, czyje wojsko i kiedy to było to wypędzanie. Jak ono się odbywało.* Więc tutaj podkreśliłem wyraźnie, że w 1947 roku latem Wojsko Polskie uzbrojone po zęby przyszło do wsi w samą niedzielę rano, jak tylko słonko wschodziło i wydawali rozkazy wygnańcze Łemkom. – *Najdłużej do dwóch godzin, i macie wyjeżdżać.* Tak była wysiedlana wieś Binczarowa w Łemkowynie. A od roku 1947 do chwili obecnej – to już 2008 rok – minęło nie 40 lat. Ale minęło 60 lat. Błędy te nie moje proszę poprawić w tych Waszych gazetach „Besida" i Konkrety".

A jeśli chodzi o 40 lat, że też minęło, to były początki Zespołu Pieśni i Tańca „Łemkowyna" pod kierownictwem Jarosława Trochanowskiego z Trzmiela, a później z Bielanki. Ale to temat ten gdzieś przypadkowo był poruszany, a nie w wywiadzie z „Konkretami".

Jan Woźniak, Trzmiel

Szanowny Pan Jan Woźniak

Nasza Redakcja w kolumnie „Z dostępnej prasy" zamieszcza przedruki z gazet, najczęściej polskich, w formie niezmienionej. Na błędy zwraca uwagę (jeśli zwraca) w komentarzach, bądź też bezpośrednio w tekście – w nawiasach. W danym przypadku po fragmencie tekstu *Minęło 40 lat* umieściliśmy adnotację: (??? – Red. „Besida"). Wobec błędu tak oczywistego byliśmy przekonani, że taka uwaga w zupełności wystarcza.

Z szacunkiem, ай з пошаном

Redakcja „Besida"

Краківскій Бурсак

КРАКІВ – СТОЛИЦЯ КУЛЬТУРЫ НЕ ЛЕМ ПОЛЯКІВ ✸ СТУДЕНТСКА СТРАНИЧКА

ЄВА КАЗЬМЄРЧАК

В стихіі сміху -

про представліня Русиньского Народового Театру імени Александра Духновича

Принцовы галушкы

Театральна практыка вказує, же выставляти комедиі неє легко. Навет як трафит ся добрий, інтересуючий текст, режысерам не все поведе ся выхопити квінтесенцию його комізму. Легче хыбаль выкликати в публиці сылзы як щырий сміх. Преціж тото, што было смішне для автора, не мусит подабати ся обзераючым. В тій думці утверждат мя хоцкі бы *casus* комедий Аристофана – творів, якбы не смотрити, совершенных, здавало бы ся смішных, о універсальній тематыці, а граных в театрах (хоц бы лем польскых) барз рідко. Вказує ся, же однесіня до сучасных писательови часів сут не все і не для вшыткых зрозумілы, одбераяют гуморови Аристофана остріст, а тым самым ставляют режысерів пред трудном задачом – доконуваня актуалізаций выставляного твору. Тоты діяня, зводячы ся переважні до перенесіня акциі в сучасніст, сплычуют часто адоптуваний текст. Але, ци все так мусит быти? Ци неє так, же добрі зроблене представліня выборонит ся само, навет як односит ся до оддаленых часів? Вказує ся, же гей! Спектакль Русиньского Народового Театру імени Александра Духновича під наголовком *Принцовы галушкы* в полни переконал мя, же мож выставити комедию, акция котрой уміщена є в минулости і не вшыткы алюзиі од раз дає ся зрозуміти, а і так розсмішат она до сылз.

Мож повісти, же тот находячий ся в Пряшові театр є свого рода феноменом. Представліня выставлят по русиньскы – і то не лем тоты, котры остали написаны в тым языку. Репертуар Русиньского Народового Театру імени Александра Духновича є барз богатий, включат в себе медже інчыма творы Достоєвского, Ґоґоля, Ґончарова, Йонеску, Стеінбецка. Окреме місце в тым так інетерсуючым і ріжнородным програмі занимат пєса про жыття угорской Руси – спомнены уж *Принцовы галушкы*, выреҗысерувана през Ольгу Матус.

Євген Либезнюк в роли Сімпліціссімуса

Як літературна основа того представліня выкористаний остал текст анонімового автора, з сімнадцетого століття (в джерелі з 1683 р. выступує як Сімпліціссімус/Simplicissimus), сценічну адаптацию котрого зробил Василь Турок. Описане є гев жытя по полудньовій стороні Карпат. Простір діянь зазначений є уж на самым початку представліня, што вказує нам, же тота докладні окрислена територия є значуча і акция не могла бы розвивати ся де інде. В першій сцені видиме горы і іх тыповых мешканців: облечены по народному дівчата, пару ґаздів, пастухів, мож тіж найти гев і збійників. Одраз явит ся і дальша характеристыка той барвной громады – єден з ґаздів бесідує: «Мы сме Русины, нарід честний, богобойний і сексуальний, а навет... бісексуальний!». В тым моменті на сали выбухают першы сальвы сміху, котры будут тырвати през ціле представліня.

Уж тота сцена вказує нам, што є найсильнійшом стороном *Принцовых галушок* – власні гумор, гумор досадний, народний, котрий будит шырий, здоровий сміх. Окрем того, є то сміх скєруваний не

ґу якісым явискам з зовні, але як раз ґу самому русиньскому світу. А знаме преціж, же найтяжше сміяти ся з самых себе.

В тій барвній громаді розсміяных дівчат, (бі)сексуальных ґаздів і ґаздынь, веселых пастухів, збійників, находит ся єден герой, не пристаючий ґу Русинам. Ріжнит ся облечыньом, поведіньом, а тіж і світоглядом. То Німец, котрий нашол ся в тых странах і то власні він буде нашым путеводником. Вказаня жытя Угорской Руси очами когоси з зовні є барз інтересуючым підходом – позвалят на дистансию і обєктивізм. Німец є кус як Аліция в краіні чарів, або може Ґулівер в краіні Ліліпутів. Познає він світ для него чудний, захоплюючий, але тіж перераҗаючий в своій інтенсивности. «О майн Ґот!» - выражаючий вшыткы тоты емоциі всклик, буде хыбаль найчастійше выкрикуваным през него речыньом.

Якій адже є тот світ, в котрым, як бесідуют його жытелі, земля ани ся не крутит, ани не є округла? То світ барвний, веселий, світ, де найвекшом, символічном вартістю стают ся наголовковы принцовы галушкы. Представліня вказує нам вандрівку головного героя по угорскых селах і місточках, горах і лісах. Німец має нагоду познати стеротыповых мешканців Угорской Руси: красны дівчата, суровых ґаздів, збійників, веселы корчмаркы. Трафляют ся му ріжны пригоды – головні любовны, стає ся він навет свідком суду над збійниками. Гев панує порядок горізнач, нарубы: Німця чудує кус інакша моральніст (як стверджат в котрисым моменті – тот «честний і богобойний нарід» впил го і окрал), захоплює і перераҗат нездержувана любов, свобода, замилуваня до доброго іджыня і палюнкы. То світ інакший, ріжний од того з зовні – поукладаного, штывного, в котрым каждий давно знає, же земля є округла і ся крутит. Але ци тоты знаня приносят людам щестя?

„Хідливий" Василь Русиняк (баюсатий) в роли Текелія

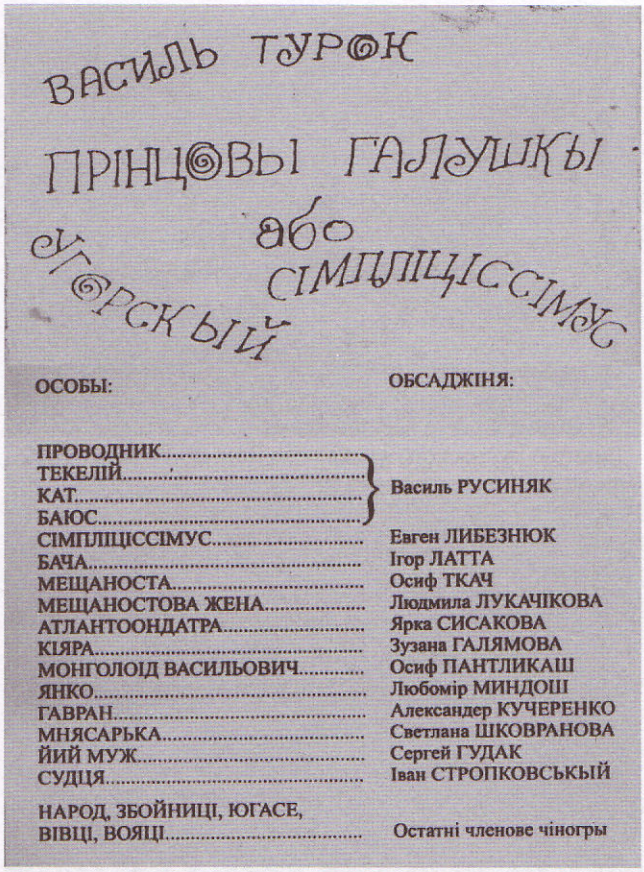

Як уж было повіджене скорше, найвекшом вартістю представліня *Принцовы галушкы* є гумор, в основі котрого лежыт народна концепция сміху, описана през Михаіла Бахтіна в розправі *Творчіст Франсуа Рабле а народна культура средньовіковя і ренесансу*. Тот сміх выражат однесіня народа до жытя – высміват і неґує незрозумілы правды (як власні тварджыня Німця про крутячу ся землю), але тіж забиват страх, має одроджуючу силу. Важне є повязаня народного сміху з тілом, материяльном стороном жытя (котру символичні выражат уж сам наголовок пєсы). Прото сексуальніст, образы звязаны з іджыньом (вшыткы, складаючы ся на так званий тілесно-материяльний діл елементы) ґрают важну функцию в представліню – креують тот особливий, чудний світ, творят барвну картину минулой реальности.

І хоц не вшыткы алюзиі, ци однесіня до історіі Угорской Руси, были для мене ясны, дала єм ся понести тому щырому, тотальному сміхови. Завдякы режысерови і знаменитым акторам през дві годины мала єм можніст познати реальніст, про котру уж забыла єм – реальніст так ріжну од той днешньой, спутаной конвенансами, запертой на тото, што може нарушыти ій стабільніст. А преціж, ци непорядок, світ вывернений нарубы одраз мусят быты чымси пейоратывным? Не ліпше часом забыти, же земля ся крутит і дати ся понести народній стихіі, щырому сміхови? ●

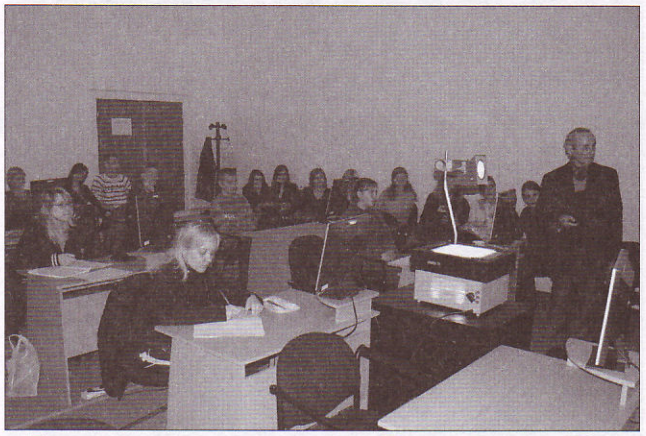

Лекцию русньского языка веде Доц. др Василь Ябур,

а нашы штудент(к)ы уважні ся прислухують.

І уж на люзі — професорове і студенты.

В пряшівскым Музею Русиньской Культуры

Неясна справа

Коли приіхали сме на комісарият Катруся уж там была.

— В чым справа? Ци повіст мі хтоси в кінци, про што ходит?

Катруся посмотрила на мене – видно было, же тіж не знає, чом поліциянт взял нас до Головной Коменды.

— Сідайте! - повіл поліциянт вказуючы кресло при креслі Катрусі – а тепер повіджте, што робили сте двадцет шестого листопада два тысячы осмого рока?

— То якіса смішка? – звідала єм ся го, але на його лици не явил ся ани тін усміху...

— Ні, то барз поважна справа і ліпше было бы для вас, як бы сте мали алібі, бо як раз вы сте головныма підозреныма в нашій справі. Іщы раз ся звідую: што сте робили двадцет шестого листопада два тысячы осмого рока?! Прошу одповісти! – повіл вказуючы на мя.

Была єм так знервувана, же не могла єм си припомнути, што то был зе ден і што єм втовды робила.

Одповіла за мене Катруся:

— Прецін втовды были сме на прогульці в Пряшові!

— На выізді? Барз інтересуюче! Што то был за выізд і ци хтоси може тото потвердити?

— Потвердити може тото вельо осіб. Были сме цілом групом з нашой філології. Потвердити то може тіж головна орґанізаторка нашого выізду, шофер буса і вшыткы люде, котры были на выставляним того дня в Театрі ім. Духновича в Пряшові спектакли *Принцовы галушкы* – была то головна ціль нашой прогулкы, обізрити спектакль.

— Але прошу од початку. Бесідуєте так, як бым там был.

— Пробачте, але барз ся нервуєме.

— Ааа... нервуєте ся, гей? Як бы сте были невинны, то не мусіли бы сте ся нервувати!

— Прошу мі повісти — рекла рішучо Катруся — ци будеме потрібували адвоката і чого в загалі тычыт ся тота справа? Было з намі іщы шіст осіб з нашого рока і три з пятого, а іщы троє ліцеістів з Ґорлиц і двоє орґанізаторів. Чом як раз мы сме гев?

— То я єм гев од звідуваня! Ліпше одповідайте скоро і щыро!

— Добрі, уж добрі. Того дня выіхали сме з Ґорлиц, спід Руской Бурсы бусом до Пряшова. Коли доіхали сме на місце, одраз взяли нас до Пряшівского Університету, жебы сме могли обізрити як в них ведут ся занятя з русиньского языка. Брали

сме участ в занятях з описовой ґраматыкы, як раз з фонетыкы і фонології.

— І што дальше ?

— По занятях професоре з кафедры русиньского языка взяли нас до приналежучого іх кафедрі поміщыня, жебы сме могли з нима побесідувати про то, як выглядают в нас занятя з лемківского языка. Была там тіж журналістка з русиньской редакциі кошыцкого радила і провела з нами інтервю.

— Тепер вы повіджте, што было дальше – рюк до мене поліциянт.

— Дальше? Но як то бывает..., як все, коли єдны приізджают ґу другым... погостили нас, мы сме ім подарували выдаваны в нас лемківскоязычны книжкы, они нам свої, выдаваны на Університеті і не лем і мусіли сме ся уж понагляти, бо орґанізаторе пильні нас гнали деси дале.

— Пак сіли сме зас до буса і поіхали сме до Русиньского Музею. Там дыректорка оповіла нам про пляны і задачы, якы стоят перед музейом. Є то перша така інституция на Словациі. По короткій промові пані дыректор мали сме можніст обізрити выставу.

— Так, то было барз інтересуюче! – влучыла ся Катруся — музей был специфічний, сосеред пятьох поміщынь, лем в єдным была выстава знимок, а в окремых обізрили сме лем кольоры стін.

— Пробачте – повіла єм — але Катруся все як є знервувана, то жартує. Але фактычні так ся нам трафило, же вшыткы выставы окрем той єдной зо знимками або ся уж скінчыли, або іщы не зачали. В поміщыню, в котрым приняла нас пані дыректор, на стінах были іщы знимкы вшыткых лавреатів літературной нагороды імены Духновича. Могли сме адже дізрити, же по пару лавреатів было зо Сербіі, з Підкарпатя, зо Словациі, лем сосеред Лемків як дотепер пощестило ся осягнути премію лем єдному авторови. Треба тото буде якоси змінити. Може час и на нас. Треба ся брати за писаня.

— В такым разі даруйме собі смішкы приятелькы і тепер вы оповідайте – рюк урядово до мене поліциянт.

— З музею взяли нас до редакциі русиньского інтеррегіонального часопису „Русин". Редактор, знаний в русиньским світі діяч – Александер Зозуляк, барз мило нас погостил вином і солодкым. Оповіл тіж про діяльніст выдавництва.

— Ага! Значыт сте пили! Ківко?! Вельо?!

— Яка пресия! Мам вказати документы, же можу уж пити міцны напиткы? – повіла Катруся – наш шофер не пил, про тото ручыме.

Виділа єм, же ціла тота ситуация штораз барже не то, жебы трапити – але як раз бавит ю. Поліциянт не посмотрил навет на мою приятельку, лем казал мі продолжати. Катруся не давала єднак за выграну і повіла:

— Так, выпили сме барз вельо і я і моя приятелька, котра сідит гев зо мном, зробили сме тото вшыткo, про што нас обвинюєте. Знате хыбаль, якє вліяня на слабы головы мают міцны напиткы. Добрі, признаєме ся..., а тепер повіджте - до чого!

— Як не хочете мати проблемів, то бесідуйте, што было дальше.

— Дальше мали сме піл годины вільного і скоро погнали сме до Tesco, купити сувеніры з Прящова (на спомин того не могла тым разом я стримати ся од душеного в собі сміху). О семій зачынал ся спектакль *Принцовы галушкы.*

— І то уж вшыткo?

— Гей, по пєсі вернули сме до Ґорлиц.

— Виджу, же сте ся добрі прирыхтували і постарали про добре алібі. На жаль для вас, лем стратили сте час. Не вірю в ани єдно ваше слово. Мам награне на диктафоні як признаєте ся до того, же під влияньом алкоголю допустили сте ся того преступства. Тепер єднак раджу вам взяти адуката.

Єва і Югаска
(Ewa Łuczejko, Joanna Kawa)

По Музею опроваджат Др Ольга Ґлосікова.

Стріча в редакциі „НН" і „Русина". Знимкы: А.З

ФЕДІР ПОТУШНЯК

Філософія языка

Філософія языка стала ся в послідніх часах такой окремом дисципліном. Причыном того є сам характер, духовне і практычне значыня языка в духовным процесі і розвитю чловека.

Язык і думаня сут сутью і найблизшым його определіньом – тым, што ріжнит чловека од звірины, бо є він выразом і вказательом приявности духа. Як є звязуючым багром медже духовным і матеріальным сьвітом, перший фермент в духовным ровитю і діяльности.

Як транссубєктывний посередник є він обьєднуючом і розрушном силом суспільности і першым варунком духовного розвитя єдиниці.

Язык має першорядне значыня в ґенетычным розвитю культуры, бо в ним хоронят ся вшыткы духовны здобыткы людства. Слово владат вічністю, бо оно – написане, або выповіджене – ожыват жывым жытьом, як мітологічний птах Фенікс, спаляючий ся і ожываючий з власного попелу. Культуру, цивілізацию, розвитя без него представити собі не можеме... То оно – переносно повідаючы – l'armonie prétabile в монадах... І адде чом стало ся оно предметом увагы, або і основом сьвітопогляду уж в старых добах, хоц філософія языка розвинула ся недавно.

Початкы роздумувань о языку находиме уж в індийскій філософіі, а початкы філософіі языка в меєвтиці Сократа, в його борбі з софістами. (...)

„Недѣля", 19.10.1941 – ту за: *Русиньскый дайджест 1939 – 1941, І. Наука.* Матеріалы зобрал і вступне слово написал Михал Капраль. Выдала Катедра Україньской і Русиньской Філології Ніредьгазкой Выжшой Школы, Ніредьгаза 2008.

Дівчата з „Ручая"
Фото: А. Малецкій

Приповідкы народів – 4 (ішпаньскы)

Бідного од богатства ділит шырокіст двох рук, богатого од біды шырокіст двох пальци.

Хотячы ратувати лице, неєден тратит голову.

Заран є найбарже занятым дньом рока.

Підкові, котра бренчыт, хыбит клинця.

Неє потребы кликати коня до напаваня, ани бабы до постелі.

Кому омерзло ся спокійне жытя, повинен ся оженити.

Хто втерат ніс моій дітині, цілує мя в лице.

Не вір тому, хто приходит з далека, але тому, хто ся одтамале вертат.

Хто хтіл бы мати осла без ґанчів, повинен ходити піше.

Жарт потрібний часом, розум все.

Де мешкат дохтор, там заєдно йойчат хворы.

Де корчмар стоіт пред порогом, там корчма порожня.

Одвидины все приносят приємніст, кєд не з привитаньом, та з пращаньом.

Максим і Клим

Максим і Клим присіли над потоком і мочат ногы.

— Але маш брудны тоты лабиска — повідат Максим.

— Чом так гвариш, кєд ты маш вельо бруднійшы.

— Гей, але я о два рокы старший.

•

— Чого глядаш — зьвідує хлопа Климиха, — може пуляриса?

— Ніт, Максим го нашол.

— Товды чого глядаш?

— Максима.

•

Клим стрічат на пути сусіду.

— Ааа, то вы?.. Нияк єм вас не познал.

— Чом?

— Так гарді гнеска выглядате.

•

Максим з Климом выбрали ся на полювачку і трафили на шлід дика. Клим повідат:

— Ід, пізрий де тот дик пішол!

— А ты што будеш робил?

— Я піду в противну страну, видіти одкале пришол.

•

— Знаш, Климе, як кохают ся іжы?

— Знам.

— Но, як?

— Барз осторожні.

•

Нашы приятеле были ніч по ночы в той самой сусіды.

— Чом єс, фрасе, не повіл, же гын сут блыхы?!

— Та-м мышліл, Максим, же сам спохватиш.

ЕЗОПОВЫ БАЙКЫ

Зевс і Гад

Женил ся Зевс. Вшыткы звірята – подля своіх можности – принесли йому подарункы. Дотяг ся і Гад з ружов в устах. Як Зевс го взріл, такой повіл: „Од вшыткых звірят дары єм принял, но з твоіх уст ниґда."

❖❖❖

Байка є о тім, же і в днях роскошных треба ся мати на бачности пред щедротов фалошных.

Злодій і Пес

Коли злодій увиділ, же Пес є му в пятах, єдностайно му підшмарял кускы хліба, мяса, та Пес на нього завырчал: „Чоловіче, страт ся мі з очи, бо твоя щедріст вельо проздраджат."

❖❖❖

Зрозуміл єс байку? Она нашептує, же тот, хто дає вельо дарів, хоче замолчати правду.

Рак і Лишка

Вырачкував Рак з моря на певну землю і глядал дашто під зуб. Взріла го голодна Лишка, прискочыла ку ньому і влапила до пазурів. Ракнеборак си усвідомил, же йому выбила дванадцета година і сам собі вычытал: „Мам, што-м собі заслужыл. До чорта, нач єм ліз на сушу, кєд належу до моря."

❖❖❖

Байка вказує, же не нагодов є така особа нещесна, котра лишыт свій дім і жене ґу незнаному.

На основі перекладу Миколая Ксеняка (*Русиньскый літературный альманах на рік 2004*, Пряшів 2004)

Послухайте вшыткы люде лемківского роду —
хто в тым краю рідным, бідным каламутит воду.
Послухайте, може ся вам придаст тото в біді,
може навчыт шанувати братів і сусідів.

(Амроз)

Місце для рефлексий

Зима того рока планна, де ій там до зимы, той спред осемдесятьох років, што мя Горі на все выслала! Споминам сой тот час – най го хробаци!... Ялиці на Баницкым Вершку – так як то колиси, деси Семан писал – од морозу стріляли. Аж ся мі пепло, теплісьо зробило. І-м пішол – Гын..., значыт – Ту.

Гей, осемдесят уж років позерам Одтале на Вас, на Вашы двигніня і паданя, на Вашы радости і смуткы. Добрі мі Ту, не повім, але ани спохватити сте не годни – як рад бы-м быти з Вами каждого стаючого нового дня, як...

Признам ся щыро – вызерал єм од Вас на даякій телеґрам, бодай майля (повідал єм Вам уж, же ходит і Ту Інтернет). З нагоды той мойой річниці перебываня в ліпшым – як гварят – сьвіті. А бодай лем з той нагоды, же єм ся Вам з оч вступил. ***(пт)***

W NUMERZE:

str. 2 – prezentacja numeru;
str. 3 – *Nowiny - nie nowiny, nie tylko z Łemkowyny* – z życia łemkowskiego/rusińskiego kręgu kulturowego;
str. 4 – *Z dostępnej prasy, z komentarzem i bez*;
str. 6 – *Państwo w państwie. Ruska Ludowa Republika Łemków* (Andrzej Ćmiech);
str. 7 – *Przywitaliśmy łemkowskich rusynistów* (A.Z);
str. 8 – *Ciche 100-lecie* (Petro Trochanowskij) – jubileusz 100-lecia Ruskiej Bursy w Gorlicach);
str. 10 – *„Musiał w tym być palec Boży"* (Łuka Suk) – reportaż z Lubina – spotkanie ze Św. Mikołajem;
str. 11 – *Spotkanie ze Świętym Mikołajem* (Ukacz Wozniak) – reportaż z Legnicy;
str. 13 – *Znów się dzieje w Ruskiej Bursie* (Halina Małecka) – reportaż ze wspólnej Wigilii;
str. 14 – *XVI gorzowskie Święto Łemkowskiej (i nie tylko) Kultury* (Andryj Kopcza);
str. 16 – *Dzień jak z bajki II* (Petro Trochanowskij) – reportaż z Zubrzyka i Żegiestowa;
str. 19 – *Literacka Nagroda im Ałeksandra Duchnowycza* (Karpato-Rusiński Ośrodek Naukowy) – anons; *Wieczór z poezją* (Młodzież z Liceum im. Marcina Kromera w Gorlicach) – spotkanie z Petro Murianką;
str. 20 – „Z wydawniczej półki": *Lemkivska narodna muzyka...* (B. Horbal, V. Maksymowycz); *Chmary i sonce nad Lemkovynom* (A. Barna); *Ruska Bursa 1908 – 2008* (red. O. Duć-Fajfer); *Inwentaryzacja cmentarzy łemkowskich* (Ks. R. Dubec, A. Janczy; *Panteon Zielonej Łemkowyny* (red. P. Trochanowski);
str. 22 – *W żywiole śmiechu* (Ewa Kaźmierczak) – recenzja spektaklu teatralnego *Pryncovy haluszky*;
str. 24 – *Niejasna sprawa* (Ewa Łuczejko, Joanna Kawa) – „policyjna" relacja z pobytu w Preszowie;
str. 26 – *Filozofia języka* (Fedir Potuszniak); *Przysłowia narodów (hiszpańskie)*; *Maksym i Kłym* – dowcipy;
str. 27 – *Bajki Ezopa* w przekładzie Mykołaja Kseniaka; *Miejsce na refleksje* (pt).

Na pierwszej stronie okładki: *Zimowe piękności* – foto: Piotr Basałyga.

Na ostatniej stronie okładki: *100-lecie Ruskiej Bursy* (fotoreportaż), foto: Andrzej Małecki

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

„B E S I D A" - dwumiesięcznik Zarządu Głównego Stowarzyszenia Łemków ♦ Redaguje zespół: Piotr Basałyga, Helena Duć-Fajfer, Andrzej Kopcza, Damian Trochanowski - redaktor naczelny, Piotr Trochanowski ♦ Adres redakcji: 33-380 Krynica Zdrój, skr. poczt. 83; e-mail: besida@gmail.com ♦ Kolportaż: Zarząd Główny Stowarzyszenia Łemków, 59-204 Legnica 6, ul. Zofii Kossak 6 (internetowa strona: http://www.stowarzyszenielemkow.pl) - na ten adres należy składać zamówienia na prenumeratę ♦ cena pojedynczego egzemplarza – 3,50 zł,- plus opłata za przesyłkę. Przedpłata na prenumeratę roczną, z kosztami przesyłki - 33,00 zł. Konto: PEKAO SA o/Legnica 03 1240 1473 1111 0000 2521 9690 z dopiskiem: Na prenumeratę „Besidy"

Redakcja zastrzega sobie prawo skracania materiałów. Poglądy redakcji nie zawsze są zbieżne z poglądami autorów artykułów.

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

Numer wydano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

http://lemko.org

Digitally signed by http://lemko.org
Date: 2010.05.02 20:40:01 -04'00'

Як же провести тото 100-літя?...

...Адже достойна видовня жде.

Dziękujemy za wszystko, Panie Starosto!

Я од імене Малопольского Маршалка

Дякуєме за вшытко, Пане Ваню!

W imieniu Starosty Gorlickiego…

Несе Галя воду...

Дунаю, Дунаю...

Но, дівчата, поіхали!...

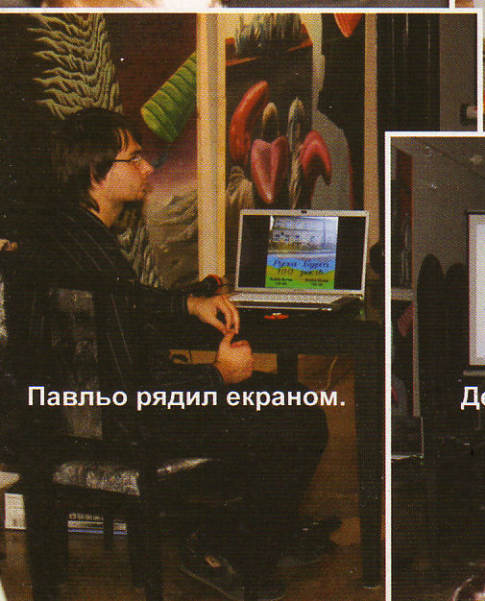

Павльо рядил екраном.

Де Вы там гнеска, Павле?

Вшыткы плескают, а я силы уж не мам...

100-ЛІТЯ РУСКОЙ БУРСЫ